

Balıkesir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
Chamber of Certified Public Accountants of Balıkesir

Cilt/Volume : 7 Sayı/Issue : 2 Temmuz/July 2024 ISSN : 2618-5679 e-ISSN : 2619-9920

İda

Academia

Muhasebe ve Maliye Dergisi
Journal of Accounting and Public Finance

Balıkesir SMMMO Adına Sahibi

Owner on Behalf of Balıkesir Chamber of Certified Public Accountants

SMMM Ertuğ ASLAN, Balıkesir SMMMO, Balıkesir, Türkiye

Editör ve Yayın Kurulu Başkanı

Editor and Head of the Editorial Board

Prof. Dr. Hüseyin AKAY – İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Editör Yardımcıları

Vice Editors

Prof. Dr. Hakan AY – Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Prof. Dr. Özgür BİYYAN – Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi, Bandırma, Türkiye

Prof. Dr. Cevdet Yiğit ÖZBEK – Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli, Türkiye

Prof. Dr. Zafer YALÇIN – Balıkesir Üniversitesi (Alan Editörü – Maliye), Balıkesir, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Çağatay AKARÇAY – Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ – Balıkesir Üniversitesi (Alan Editörü – Muhasebe), Balıkesir, Türkiye

Öğr. Gör. Şahin ZENGİN – Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye

Dil Editörü

Language Editor

Doç. Dr. Gonca KUZAY DEMİR, İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Yayın Sekreteri

Editorial Staff

Dr. Hasan SEZGİN

Yayın Türü / Publication Type

Muhasebe ve Maliye alanlarında Türkçe yayın kabul eden, yılda 2 kez (Ocak ve Temmuz aylarında) yayınlanan ulusal, hakemli, bilimsek süreli yayın.

National, peer-reviewed scientific and periodical journal which accepts articles in Accounting and Public Finance in Turkish and publishes twice a year.

Dergimizin amacı; Muhasebe ve Maliye alanlarındaki bilimsel çalışmaların etik değerlere ve yayın koşullarına bağlı olarak değerlendirilmesi ve içerdiği görüşler yazarlarına ait olmak kaydıyla bilim camiası ve uygulamacılarla paylaşılmasıdır.

Aim of this review; evaluating of the submitted articles (scientific research or studies) in the disciplines of Accounting and Public Finance depending on our ethic policy and publication guidelines and sharing these articles' aspects, thoughts (which is directly belongs their authors) with scientific community and practitioners.

Yönetim Merkezi ve Yazışma Adresi / Headquarter and Inquiry Address

0.266 221 31 10 (Pbx)
0.266 221 34 40
0.266 221 35 50
0.266 221 35 95

0.266 221 31 55
0.543 892 51 31
0.533 925 65 21
www.blksmmmo.org.tr

idari@blksmmmo.org.tr
balikesirsmmmo@hotmail.com
Kasaplar Mahallesi Soma Caddesi
No. 123 Altıeylül/BALIKESİR

Kapak Tasarım: Dr. Hasan SEZGİN

Baskı: Taner Ofset San.Tic.Ltd.Şti. Hacı İlbey Mh. M.Akif Ersoy Cd. No. 25/B Altıeylül/BALIKESİR Tel. : 0266 239 77 92
E.Posta : tanerofset@gmail.com

Bu derginin tüm telif hakları Balıkesir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na aittir.

All copyrights of this journal are reserved by Chamber of Certified Public Accountants of Balıkesir.

Telif: Tüm hakları saklıdır. Bu derginin tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'nın ilgili hükümleri uyarınca, yazarın izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz. Kaynak gösterilmek koşuluyla alıntı yapılabilir.

Copyright: All rights reserved. According to code of Intellectual and Artistic Works Act, all or the particular parts of this journal cannot be summed, transmitted, stored without permission of the editorial board or/and the authors, mechanical, photocopying or reproduced in any recording system. Be quoted, provided the source displayed.

ISSN 2618-5679
E-ISSN 2619-9920

Bu dergide ileri sürülen fikirler, makalelerin yazarlarına aittir.
Bu fikirler Balıkesir SMMM'nun görüşlerini yansıtmaz.

Views expressed in this journal are those of authors.
Those views do not reflect the opinions of Balıkesir CCPA.

İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi Ulakbim Dergipark ve ASOS İndex
arşivlerinde taranmaktadır.

İda Academia Journal of Accounting and Public Finance is indexed by
Ulakbim Dergipark and ASOS Index archives.

ASOS
indeks

Makale Gönderme Adresi
For Manuscript Submission
www.idaacademia.org

Danışma Kurulu Advisory Board

Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN - Başkent Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Ali ALAGÖZ - Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye
Prof. Dr. Ümit ATAMAN - Marmara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Başak ATAMAN GÖKÇEN - Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI - Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Ümit GÜCENME GENÇOĞLU - Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye
Prof. Dr. Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU - Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Seval KARDEŞ SELİMOĞLU - Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye
Prof. Dr. Beyhan MARŞAP - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ - Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye
Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye
Prof. Dr. Yakup SELVİ - İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Elif SONSUZOĞLU - Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC
Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ - Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet Burçin YERELİ - Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Seyfi YILDIZ - Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye
Prof. Dr. Hanife Dilek YILMAZCAN - Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Dr. YMM Masum TÜRKER, İstanbul, Türkiye

Yayın Kurulu Editorial Board

Prof. Dr. Hüseyin AKAY - İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir, Türkiye
Prof. Dr. Volkan DEMİR - Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Prof. Dr. Mahmut KARGIN - Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye
Prof. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR - Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Zafer YALÇIN - Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye
Doç. Dr. Musa GÖK - İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir, Türkiye
SMMM Ertuğ ASLAN, Balıkesir, Türkiye

Sunuş

Değerli okurlar, akademisyenler ve meslek mensupları,

Bilginin paylaşıldıkça çoğaldığına olan inancımızla; bilimsel hayata katkıda bulunmak, bilimsel araştırmaların daha nitelikli hale gelmesinde ilgililere destek olmak, akademik bir meslek odası olarak meslek mensuplarımızın ve muhasebe uygulayıcılarının nitelikli bilgi ihtiyaçlarını temin etmek gibi hedeflerle yayın hayatına başladığımız IDA ACADEMIA Dergimizin on dördüncü sayısında sizlerle bir aradayız. Dergimiz bu sayısında içerdği birbirinden değerli araştırmalar vasıtası ile yayın hayatında süreklilik hedefine doğru emin adımlarla yürümektedir. Bu sebeple dergimizin onuncu sayısının vücut bulmasında emeği geçen tüm editör ve yayın kuruluna, hakemlere ve yazarlara bir kez daha teşekkürü bir borç bilirim.

Dergimizin daha nice nitelikli sayılarında kıymetli çalışmalarınızı yayınlamak dileklerimle saygılar sunarım.

SMMM Ertuğ ASLAN

Balıkesir SMMM Odası Başkanı

Editörden

Değerli İda Academia Okuyucuları,

Dergimizin on dördüncü sayısında sizlerle buluşmaktan memnun olduğumu ifade etmek isterim. Bu sayıda iki makale ile karşınızda olmaktan mutluluk duymaktayım. Ocak 2025'te yayınlanacak olan sayımızda çok değerli yayınlarınızı yayınlamaktan mutluluk duyacağımızı bildirmek isterim.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Hüseyin AKAY

İzmir Demokrasi Üniversitesi
İİBF İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

İçindekiler / Contents

Araştırma Makalesi

Mehtap KARABULUT

BAĞIMSIZ DENETİME TABİ SEKTÖR VERİLERİ (2018-2021 YILLARI ARASI) ÜZERİNDEN BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI'NA (BOBİ FRS'YE) UYGUN YAYINLANMIŞ TÜM SEKTÖRLERİ KAPSAYAN FİNANSAL TABLOLAR VE ORAN ANALİZİ

Financial Statements Covering All Sectors Published According to the Financial Reporting Standard for Large and Medium-Sized Enterprises (FRS for LMSE) Based on Independently Audited Sector Data (Between 2018-2021) and Ratio Analysis

27

Derleme Makale

Ali Haydar GÜNGÖRMÜŞ

ALMAN VERGİ VE MUHASEBE SİSTEMİNDE DURAN VARLIKLARIN AMORTİSMANI VE MUHASEBE KAYITLARI

Depreciation and Accounting Records of Fixed Assets in the German Tax and Accounting System

53

BAĞIMSIZ DENETİME TABİ SEKTÖR VERİLERİ (2018-2021 YILLARI ARASI) ÜZERİNDEN BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI'NA (BOBİ FRS'YE) UYGUN YAYINLANMIŞ TÜM SEKTÖRLERİ KAPSAYAN FİNANSAL TABLOLAR VE ORAN ANALİZİ

Financial Statements Covering All Sectors Published According to the Financial Reporting Standard for Large and Medium-Sized Enterprises (FRS for LMSE) Based on Independently Audited Sector Data (Between 2018-2021) and Ratio Analysis

Araştırma Makalesi

Mehtap KARABULUT¹

Gönderim Tarihi: 25.01.2023

Kabul Tarihi: 31.07.2024

ÖZ 2005 yılında Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın (TMS/TFRS) uygulanmasıyla başlayan muhasebe uygulamalarında uluslararası uyum süreci, 29.07.2017 tarihinde yürürlüğe giren Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) ile devam etmektedir. BOBİ FRS, büyük ve orta boy işletmelerin yüksek kalitede, gerçeğe ve ihtiyaca uygun finansal tablo üretebilmesine olanak sağlayan bir muhasebe standart çerçevesidir. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), bağımsız denetim şirketleri tarafından Elektronik Finansal Raporlama (EFR) kapsamında kendilerine iletilen BOBİ FRS'ye göre denetimden geçmiş finansal tabloları 16.01.2023 tarihinde kamuoyuna sunmuştur. Tablolar, Avrupa Birliği'ndeki Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması (Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne - NACE) kodlama sistemine göre 22 sektör ve 272 alt sektörü kapsayacak şekilde sunulmuştur. Bu çalışmanın amacı, ilk defa 16.01.2023 tarihinde KGK tarafından kamuoyuna sunulan Bağımsız Denetime Tabi Sektör verilerinin (2018-2021 yılları arası) BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal tabloları incelemek ve analiz etmektir. Çalışmada dikey analizi verilmiş finansal tablolar incelenmiş ve temel oran analizleri yapılmıştır. Çalışma bu finansal tabloların kamuoyuna sunulmasının akabinde analize tabi şirketlerin ilgili dönemlerdeki yapılarının tespit edilerek güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: BOBİ FRS, Finansal Durum Tablosu, Kâr veya Zarar Tablosu, Nakit Akışı Tablosu, Oran Analizi

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M49, C89

ABSTRACT The international harmonization process in accounting practices, which started with the implementation of Turkish Accounting Standards / Turkish Financial Reporting Standards (TAS/TFRS) in 2005, the implementation of which is subject to sanctions in Turkey continues with the Financial Reporting Standard for Large and Medium Sized Enterprises (FRS for LMSE), which entered into force on 29.07.2017. FRS for LMSE is an accounting standard framework that allows large and medium-sized enterprises to produce high quality, realistic and relevant financial statements. "The Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority" (POA), presented the audited financial statements to the public on 16.01.2023 according to the FRS for LMSE, which was communicated to them via the Electronic Financial Reporting (EFR) System by independent audit firms. The tables are presented to cover 22 sectors and 272 sub-sectors according to the Statistical Classification of Economic Activities in the European Union coding system (Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne - NACE). The purpose of this study is to examine and analyze the financial statements of the Independently Audited Sector data (Between the years 2018-2021) covering all sectors in accordance with FRS for LMSE, which were presented to the public by POA for the first time on 16.01.2023. In the study, the financial statements whose vertical analysis is given are examined and the basic ratio analysis is calculated. The study is important in terms of determining the strengths and weaknesses of the companies' subject to analysis after its public release those financial statements by determining their structures in the relevant periods.

Keywords: FRS for LMSE, Financial Statement, Balance Sheets, Profit or Loss Statement, Cash Flow Statement, Ratio Analysis

JEL Classification: M40, M41, M49, C89

¹ **Sorumlu Yazar:** Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, mehtap_krbt@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8881-134X

1. GİRİŞ

Türkiye’de muhasebe standartları kapsamında bağımsız denetime tabi işletmeler Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TMS / TFRS) setini uygulamaktadır. Ancak Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından TMS / TFRS uygulamayan işletmeler için Temmuz 2017’de “Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) (2017 Sürümü)” olarak yayımlanmıştır. İyileştirmeler neticesinde Mart 2021’de ise BOBİ FRS (2021 Sürümü) şeklinde güncellenmiştir.

Süreçte gelişmelerle birlikte 2019 yılında bağımsız denetime tabi işletmelerin TMS / TFRS ve/veya BOBİ FRS’ye göre denetimden geçmiş finansal tablolarının elektronik ortamında finansal analizlerde kullanılması amacıyla KGK bünyesinde Elektronik Finansal Raporlama (EFR) Projesi ile Sözleşme Bilgi Giriş Portalı (SBG) üzerinden bildirimler yapılmaya başlatılmıştır. Çalışmada KGK tarafından 16.01.2023 tarihinde tüm ve/veya sektörel olarak TFRS ya da BOBİ FRS için ayrı ayrı yayınlanan, 2018 ila 2021 yılları arasına ait Finansal Durum Tablosu (FDT), Kâr veya Zarar (K/Z) Tablosu ile Nakit Akış Tablosu (NAT) verileri yıllar itibarıyla (2018-2021) BOBİ FRS tablolarından tümü seçilerek incelenecek ve ardından temel düzeyde rasyo analizi yapılacaktır.

2. BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI (BOBİ FRS) VE BOBİ FRS’YE UYGUN FİNANSAL TABLOLAR HAKKINDA KURAMSAL BİLGİLER

“Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ” ve eki “Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS)” 29.07.2017 tarih ve 30138 sayılı (Mükerrer) Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. “01.01.2018 tarihi ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. BOBİ FRS, bağımsız denetime tâbi olup Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TMS / TFRS) uygulamayan işletmelerin uygulayacakları finansal raporlama çerçevesidir. BOBİ FRS’in amacı gerçeğe uygun, finansal bilgi ihtiyacına uygun ve karşılaştırılabilir finansal tablolar düzenlenmesini sağlamaktır.”

Yayınlandığı tarihte şu bilgi paylaşılmıştır; “Kurum verilerine göre, 2016 yılında bağımsız denetim sözleşmesi imzalayan 6.250 şirket bulunmaktadır. Bu şirketlerden Kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar (KAYİK) tanımını karşılayan 1.550 şirket TMS / TFRS uygulamaktadır. Kalan 4.700 şirket 01.01.2018’den itibaren BOBİ FRS’yi uygulayacaktır. BOBİ FRS’in genel özellikleri şöyle özetlenmiştir” (KGK, 2017):

- ✓ “27 bölümden oluşmaktadır. İşletmelerin genel olarak karşılaşılabileceği tüm muhasebe işlemlerine ilişkin muhasebe esaslarını belirlemektedir. Bu yönüyle başka bir standart setine ihtiyaç duyulmadan finansal tabloların hazırlanmasına olanak vermektedir.
- ✓ Kabul edilebilir bir finansal raporlama çerçevesinin gerektirdiği tüm özellikleri taşımaktadır.
- ✓ Uluslararası muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarıyla ve Avrupa Birliği (AB) düzenlemeleriyle uyumludur.
- ✓ AB Muhasebe Direktifi’ndeki “önce küçükleri düşün” yaklaşımına da uygun olarak, orta büyüklükteki işletmeler için genel olarak maliyet esaslı bir finansal raporlama öngörülmüş; büyük işletmelere yönelik ise ilâve yükümlülükler getirilmiştir.
- ✓ Ekinde münferit ve konsolide finansal tablo örneklerine yer verilmiştir.
- ✓ Ekinde ayrıca Terimler Sözlüğüne yer verilmiştir.
- ✓ Konular sade ve anlaşılabilir bir dille kaleme alınmıştır.”

Yukarıda sıralanan özelliklerle beraber; BOBİ FRS (2017 Sürümü) 27 Bölümü, 9 ek ve 239 sayfadan oluşan BOBİ FRS seti uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarına uygun olarak hazırlanmıştır. İşletmelerin karşılaşılabilecekleri finansal senaryolara karşılık uygulanması gereken esaslar belirlenmiştir.

BOBİ FRS'nin Aralık 2014'te başlayan ön çalışmaları sonucu hazırlanan taslak metni Kasım 2015'te kamuoyunun ve kamu kurum ile kuruluşların görüşüne açılmıştır. Değerlendirilmelerle Taslak yayınlanmıştır. Hazırlanmasında ülkemizdeki alışılmış muhasebe uygulamaları dikkate alındığından, düzenlemenin işletmeler ve muhasebeciler tarafından kolay bir şekilde kabul göreceği düşünülmüştür (Yünlü, 2017: 38).

“KGK yetkilileri ve uzmanları tarafından, iş hacmi itibarıyla büyük ve orta boy işletmelerin daha fazla bulunduğu ilk olarak 24 ilde 25 toplantı (İstanbul'da iki toplantı) 15.08.2019-26.10.2019 tarihleri arasında düzenlenerek tanıtımını gerçekleştirilmiştir (KGK, 2019b). 16.12.2019 tarihinde BOBİ FRS'nin İngilizce versiyonu yayımlanmıştır (KGK, 2019c). KGK tarafından 14.09.2020 tarihinden itibaren açıklayıcı “BOBİ FRS'ye İlişkin Modüller” BOBİ FRS'ye ilişkin eğitim modülleri sunulmuştur (KGK, 2020).

BOBİ FRS (2017 Sürümü) uygulanmaya başladıktan sonra KGK yetkililerin inceleme çalışmaları ve kullanıcılardan gelen geri dönüşler nedeniyle birtakım iyileştirmeler yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Çalışmalar neticesinde bölümler arasında daha fazla uyum ve belirtilmemiş olan bazı durumların netleştirilmesi adına yapılan güncellemeler 30.03.2021 tarih ve 31439 sayılı (Mükerrer) Resmî Gazete'de BOBİ FRS (2021 Sürümü) olarak yayınlanmıştır (KGK, 2021a).

BOBİ FRS (2021 Sürümü) ile büyük işletme kriterleri yeniden düzenlenmiş ve aktif toplamı 75 milyon TL ve üstünden 200 milyon TL ve üstü; yıllık net satış hasılatı ise 150 milyon TL ve üstünden 400 milyon TL ve üstü şeklinde değiştirilmiştir. Ortalama çalışan sayısına ise 250 ve üstü olarak aynı kalmıştır.

BOBİ FRS (2017: P.5, 5/3)'yi uygulayan bir işletme iki yıl geçmediği sürece isteğe bağlı olarak TFRS uygulayamamaktadır. İsteğe bağlı olarak TFRS'yi uygulayan bir işletme de en az iki yıl TFRS uygulamadıkça BOBİ FRS de uygulayamayacaktır. Aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı hesaplanırken bağlı ortaklıklarının ve iştiraklerinin aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı da dikkate alınır. Varsa BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar yoksa vergi dairelerine sunulan finansal tablolar esas alınır.

Şirketin çalışan sayısının belirlenmesinde, muhtasar beyannamede ya da muhtasar ve hizmet prim beyannamesinde bildirilen aylık toplam çalışan sayısının yıllık ortalaması dikkate alınır (KGK, 2018).

Türkiye'de KGK bünyesinde başlatılan EFR Projesi kapsamında SBG'ye entegre sistemde her bir finansal tablo türü için Excel formatında tek tip tablo formatı kullanılmaktadır. İlk geçiş yılına özgü kolaylaştırıcı olarak, 31.12.2019 tarihinden önce sona eren yıllık hesap dönemlerine ait finansal tablolar yüklenmesi, ancak özkaynaklar değişim tablosu yüklenmeyeceği öngörülmüştür. 31.12.2021 tarihinden sonra sona eren raporlama dönemlerine ilişkin özkaynak değişim tablosunun yüklenmesine başlanması gereği bildirilmiştir. İlk etapta nakit akış tablosu için de belli giriş kısıtlamaları (sadece işletme-esas, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit akışları, kur farklarının nakit ve nakit benzerleri üzerine etkisi ile dönem başı ve dönem sonu nakit ve nakit benzerlerine ait bilgilerle yer alacağı), daha sonra da 20.03.2020 tarihinden itibaren nakit akış tablosunun tüm kalemlerine ait tutarların girilmesi beklenmiştir (KGK, 2019a ve 2021b).

KGK tarafından EFR giriş verilerinden faaliyet gösteren toplam 22 sektör yapılan analizlerde; 2020 yılı için sisteme verisi girilen şirket sayısı 8.941 olup, bu şirketlerden 5.297'sinin geçerli finansal raporlama çerçevesi TFRS iken, 3.644'ünün ise BOBİ FRS olduğu belirtilmiştir (KGK ReelSektörTemelGöstergeleri_2020.pdf: 1).

10.06.2019 tarihinden itibaren bağımsız denetim firmaları ve bağımsız denetçiler tarafından bağımsız denetime tabi şirketlerin finansal tabloları EFR Sistemi ile KGK'ye bildirilen 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait finansal tablo (FDT, K/Z Tablosu ile NAT) verileri; 16.01.2023 tarihinde KGK tarafından Avrupa Birliği'ndeki Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne - NACE) kodlama sistemine göre

belirlenmiş olan 22 Ana ve 272 Alt sektör kapsamında kamuoyuna açılmıştır. Ayrıca ilerleyen dönemlerde “Finansal Analiz Platformu (FinAP)” aracılığıyla bu sektörlerle ilişkin verilerin yıllar itibarıyla finansal analiz oranlarına (kârlılık analizi, devir hızı analizi, likidite analizi ve finansal yapı analizine ilişkin ortalama oranlar) da yer verileceğinin planlandığını açıklamışlardır. Bu sayede işletmeler, içinde bulunduğu sektörle kıyaslamalar yaparak performans değerlendirmelerini daha sağlıklı bir şekilde yapabilmesi uygun hale getirilecektir (KGK, 2023a). Bu bağlamda hem TFRS’ye hem de BOBİ FRS’ye uygun Finansal Durum Tablosu, Kâr veya Zarar Tablosu ile Nakit Akış Tablosu verileri tüm veya ayrı olarak erişime açılmıştır. Yine tüm sektörler ya da seçilmiş sektör bazında da ulaşılmaktadır. Konu KGK yetkililerinden edilen bilgiye istinaden 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında işletme bazında değil tümü sektörel sunulmuştur. 16.01.2023 tarihinde KGK internet sitesi web sayfası aracılığıyla erişime açılan “Bağımsız Denetime Tabi Sektör Verileri” ekran görüntüsü Şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1

KGK tarafından yayımlanan bağımsız denetime tabi sektör verileri erişim ekran görüntüsü

BAĞIMSIZ DENETİME TABİ SEKTÖR VERİLERİ

Yıl: 2021

Finansal Raporlama Çerçevesi Türü: Tümü

Sektör Bilgisi:

Seçili Yıl ve Dönemdeki Şirket Sayısı:

Finansal Tablo Türü:

- Finansal Durum Tablosu
- Kar veya Zarar Tablosu
- Nakit Akışı Tablosu**

	Tutar (Milyon TL)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	1.117.714
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-1.709.301
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	1.728.279
Yabancı Para Çevrim Farklarının Etkisinden Önce Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	1.136.692
Yabancı Para Çevrim Farklarının Nakit ve Nakit Benzerleri Üzerindeki Etkisi (+/-)	242.141
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	1.378.834
Dönem Başındaki Nakit ve Nakit Benzerleri	2.483.135
Dönem Sonundaki Nakit ve Nakit Benzerleri	3.861.970

Rapor

Kaynak: KGK, 2023b.

3. BAĞIMSIZ DENETİME TABİ SEKTÖR VERİLERİ (2018-2021 YILLARI ARASI) ÜZERİNDEN BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI'NA (BOBİ FRS'YE) UYGUN FİNANSAL TABLOLAR VE ORAN ANALİZİ

Bu çalışmada 2018-2021 yılları arası yayımlanan sadece “BOBİ FRS”ye uygun Finansal Tablolar (FDT, K/Z Tablosu ile NAT) sektörel bazda “tüm” verileri temel alınarak incelenmiştir. Daha sonra

ilgili finansal tabloların verileri oran analizine tabi tutulmuştur.² Analizlerde Microsoft Office Programı Excel aracılığıyla hesaplamalar yapılarak yorumlanmıştır.

3.1. Bağımsız Denetime Tabi Sektör Verileri Üzerinden 2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye Uygun Yayınlanmış Tüm Sektörleri Kapsayan Finansal Tablolar ve Oran Analizi

KGK sitesinden elde edilen verilere göre; 2021 yılında 3.767 şirketin BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda 2021 yılında 3.767 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle “Finansal Durum Tablosu” yayınlanmış dikey analizi birlikte aşağıdaki Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal durum tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Grup Yüzde (%)	Aktif Yüzde (%)
Nakit ve Nakit Benzerleri	1.467.865	20,533	15,126
Finansal Yatırımlar	35.797	0,501	0,369
Ticari Alacaklar	2.467.808	34,52	25,43
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	278.628	3,898	2,871
Sözleşme Varlıkları	10.505	0,147	0,108
Stoklar	2.588.692	36,211	26,676
Canlı Varlıklar	1.814	0,025	0,019
Peşin Ödenmiş Giderler	118.646	1,66	1,223
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	29.110	0,407	0,3
Diğer Dönen Varlıklar	149.975	2,098	1,545
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Duran Varlıklar	0	0	0
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR	7.148.845	100	73,668
Ticari Alacaklar	4.622	0,181	0,048
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	60.483	2,367	0,623
Sözleşme Varlıkları	115	0,005	0,001
Finansal Yatırımlar	16.432	0,643	0,169
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	7.043	0,276	0,073
İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	10.128	0,396	0,104
Canlı Varlıklar	542	0,021	0,006
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	62.407	2,442	0,643
Maddi Duran Varlıklar	2.085.462	81,613	21,49
Şerefiye	20.235	0,792	0,209
Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	135.676	5,31	1,398
Peşin Ödenmiş Giderler	80.612	3,155	0,831
Ertelenmiş Vergi Varlığı	43.307	1,695	0,446
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Duran Varlıklar	0	0	0
Diğer Duran Varlıklar	28.246	1,105	0,291
TOPLAM DURAN VARLIKLAR	2.555.317	100	26,332
TOPLAM VARLIKLAR	9.704.162	0	100

² Finansal analiz ve değerlendirilmede temel kaynak Akdoğan ve Tenker ile Gökçen ve Ataman (2022)'den yararlanılmıştır.

Finansal Yükümlülükler	1.084.778	26,443	11,178
Ticari Borçlar	1.818.537	44,329	18,74
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	280.260	6,832	2,888
Sözleşme Yükümlülükleri	11.313	0,276	0,117
Ertelenmiş Gelirler	729.347	17,779	7,516
Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	140.713	3,43	1,45
Kısa Vadeli Karşılıklar	24.547	0,598	0,253
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	12.905	0,315	0,133
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Varlık Gruplarına İlişkin Yükümlülükler	0	0	0
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	4.102.404	100	42,275
Finansal Yükümlülükler	1.041.009	69,717	10,727
Ticari Borçlar	71.027	4,757	0,732
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	179.479	12,02	1,85
Sözleşme Yükümlülükleri	161	0,011	0,002
Ertelenmiş Gelirler	30.156	2,02	0,311
Uzun Vadeli Karşılıklar	125.111	8,379	1,289
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Borçlar	954	0,064	0,01
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	43.169	2,891	0,445
Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	2.121	0,142	0,022
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	1.493.192	100	15,387
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	5.595.596	0	57,662
Ödenmiş Sermaye	979.941	23,851	10,098
Sermaye Düzeltme Farkları	-8.127	-0,198	-0,084
Pay Sahiplerinin İlave Sermaye Katkıları	88.042	2,143	0,907
Geri Alınmış Paylar (-)	133	0,003	0,001
Paylara İlişkin Primler/İskontolar (+/-)	1.709	0,042	0,018
Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşmelerinin Etkisi (+/-)	-1.386	-0,034	-0,014
Özkaynaklarda Kaydedilen Birikimli Gelirler (Birikimli Kapsamlı Gelirler)	846.213	20,596	8,72
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	49.517	1,205	0,51
Diğer Özkaynak Payları	0	0	0
Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları (+/-)	1.409.474	34,306	14,524
Dönem Net Kârı/Zararı (+/-)	741.537	18,049	7,641
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	1.511	0,037	0,016
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	4.108.566	100	42,338
TOPLAM KAYNAKLAR	9.704.162	0	100

Kaynak: KGK, 2023b.

2021 yılında toplam varlıkların yüzde 73,67'sinin dönen varlıklardan, yüzde 26,33'ünün ise duran varlıklardan oluştuğu, toplam kaynakların, yüzde 42,27'sinin kısa vadeli yükümlülüklerden, yüzde 15,39'unun uzun vadeli yükümlülüklerden, yüzde 42,34'ünün özkaynaklardan oluştuğu görülmektedir.

Toplam varlıklar içerisinde yüzde 26,68' ile en yüksek paya sahip olan stokların dönen varlıklar içerisindeki payı, yüzde 36,21'dir. Stoklardan sonra aktifler içerisinde en yüksek payı içeren kalemler yüzde 25,43 (grup içerisinde yüzde 34,52) ortalama ile ticari alacaklar ve yüzde 21,49 (grup içerisinde yüzde 81,61) ile maddi duran varlıklardır.

Toplam kaynaklar içerisinde yüzde 18,74 ile en yüksek paya sahip olan kısa vadeli ticari borçların kısa vadeli yükümlülükler içerisindeki payı ise yüzde 44,33'dür. Kısa vadeli ticari borçlardan sonra toplam kaynaklar içerisinde en yüksek payı içeren kalemler sırasıyla yüzde 14,52 ortalama ile geçmiş yıl kârları (özkaynaklar grubu içerisinde yüzde 34,31) ve yüzde 11,18 ortalama ile kısa vadeli finansal yükümlülüklerdir (kısa vadeli yükümlülükler grubu içerisinde yüzde 26,44).

KGK tarafından 2021 yılında 3.767 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle “Kâr veya Zarar Tablosu” yayınlanmış dikey analizi aşağıdaki Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan kâr veya zarar tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Hasılat Yüzde (%)
Hasılat	12.516.555	100
Finans Sektörü Faaliyetleri Hasılatı	0	0
Toplam Hasılat	12.516.555	100
Satışların Maliyeti	-10.964.960	-87,604
Finans Sektörü Faaliyetleri Maliyeti	0	0
Toplam Maliyetler	-10.964.960	-87,604
Tarımsal Faaliyetlerde Gerçeğe Uygun Değer Farkları	-108	-0,001
BRÜT KÂR (ZARAR)	1.551.486	12,395
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-24.318	-0,194
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-414.121	-3,309
Genel Yönetim Giderleri	-309.858	-2,476
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	530.923	4,242
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	-329.066	-2,629
ESAS FAALİYET KÂRI (ZARARI)	1.005.044	8,03
Diğer Gelirler	772.579	6,172
Diğer Giderler	-146.740	-1,172
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından (Zararlarından) Paylar	2.606	0,021
Net Parasal Pozisyon Kazançları (Kayıpları)	0	0
Finansman Giderleri	-707.425	-5,652
DÖNEM KÂRI (ZARARI)	926.063	7,399
Vergi Gideri	-184.459	-1,474
Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Kârı (Zararı)	0	0
DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	741.604	5,925

Kaynak: (KGK, 2023b).

2021 yılında toplam maliyetler hâsılatın yüzde 87,60’ına tekabül etmektedir. Bu oran brüt kârın önemli bir oranda azalmasına neden olmuştur. İşletmenin ana faaliyet konusundaki net başarısını gösteren faaliyet kârı, net satışların yüzde 8,03’ü düzeyinde gerçekleşmiştir. İşletmenin vergi öncesi kârı hâsılatın yüzde 7,40’ı iken dönem net kârı (zararı) hâsılatın yüzde 5,93’üdür.

KGK tarafından 2021 yılında 3.767 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle yayımlanan “Nakit Akışı Tablosu” aşağıdaki Tablo 3’teki gibidir.

Tablo 3

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin nakit akışı tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	160.340
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-512.911
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	1.029.533
Yabancı Para Çevrim Farklarının Etkisinden Önce Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	676.961
Yabancı Para Çevrim Farklarının Nakit ve Nakit Benzerleri Üzerindeki Etkisi (+/-)	-33.508
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	643.453
Dönem Başındaki Nakit ve Nakit Benzerleri	892.534
Dönem Sonundaki Nakit ve Nakit Benzerleri	1.535.987

Kaynak: (KGK, 2023b).

2021 yılında şirketler, işletme faaliyetlerinden 160,340 milyar TL, finansman faaliyetlerinden ise 1,29 trilyon TL nakit girişi elde etmişlerdir. Yatırım Faaliyetlerinden dolayı ise 512,911 milyar TL nakit çıkışı gerçekleşmiştir. Yabancı para çevrim farkları nedeniyle 33,508 milyar TL nakit çıkışı sonucunda dönem sonunda nakit ve benzerlerinde 643,453 milyar TL’lik artış gerçekleşmiştir.

2021 yılı BOBİ FRS’ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan likidite oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 4

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS’ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin likidite oranları

Yıllar / Likidite Oranları	Cari Oran	Asit-Test Oranı	Nakit Oran
2021	1,7426	1,1111	0,3665

Tablo 4’te görüldüğü üzere 2021 yılında BOBİ FRS’ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama oranı 1,7426’dır. Gelişmiş ekonomilerde 2 olması uygun görülen cari oran için gelişmekte olan ülkelerde 1,5 olması normal kabul edilebilmektedir. Bu oran gelişmekte olan ekonomilerde normal olarak kabul edilen oranın üzerindedir. Cari oranın 1’den büyük olması net işletme sermayesinin olduğunu göstermektedir. Asit test oranı 1,1111’dir. Türkiye’de BOBİ FRS uygulamaları gereği canlı varlıklar stoklar dışında raporlanmaktadır. Tüm sektörleri kapsayan finansal durum tablosunda tarım, hayvancılık, balıkçılık vb. sektörlerinin bulunması nedeniyle bu oran hesaplanırken sadece stoklar tek başına ele alınmamış, paraya çevrilmesi daha uzun bir süre gerektirdiği için canlı varlıklar da dönen varlıklardan çıkarılmıştır (Tektüfekçi, 2021: 399). Bu çalışmada da bu esas alınmıştır. Kısa vadeli yükümlülükleri ödeme gücünü en hassas şekilde ölçen nakit oran ise 0,3665 olarak hesaplanmaktadır. Bu oranın genel olarak 0,20 çıkması normal kabul edilebilmektedir. Oranın yüksek çıkması herhangi bir tehdit oluşturmaya da daha net bir yorum için stok ve alacakların devir hızları gibi oranlara da ihtiyaç bulunmaktadır. Şirketlerin 2021 yılı finansal tabloların likidite oranlarına bakıldığında her ne kadar olması gereken oranların, ülkenin durumu, sektörlerle ilişkin ortalamalar gibi faktörlerden etkilense de bu oranların kısa vadeli yükümlülükleri karşılamada yeterli oranlar olduğunu söyleyebiliriz.

2021 yılı BOBİ FRS’ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan finansal yapı oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 5

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS’ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin finansal yapı oranları

Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	Toplam Varlıklar / Devamlı Sermaye	Dönen Varlıklar / Toplam Varlıklar
2021	0,5766	1,7323	0,7367
Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Özkaynaklar / Toplam Kaynaklar
2021	0,4227	0,1539	0,4234

Finansal yapı oranlarına bakıldığında “Finansal Kaldıraç Oranı” olarak da isimlendirilen borçlanma oranı 0,5766 olarak hesaplanmaktadır. Bu oranın 1’den küçük 0,50’den büyük olması beklenmektedir. 0,5766 oranı olumlu kabul edilebilmektedir. İşletmelerin varlıkların finansmanında bir miktar daha fazla yabancı kaynak kullandığını göstermektedir. Varlıkların uzun vadeli kaynaklar ve özkaynak ile karşılanma oranı ise 1,7323 olarak açıklanmaktadır. Bu da varlıkların bir kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığının göstergesidir. Şirketlerin toplam varlıkları içerisinde dönen varlıklarının

oranı ise 0,7367'dir. Oranın 0,40-0,60 arasında olması normal kabul edilmektedir. Burada dönen varlıkların, toplam varlıklar içerisinde yüksek oranda bulunduğunu söyleyebiliriz. Toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynakların oranı 0,4227'dir. Bu oranın 0,30 olması genellikle normal kabul edilse de ülkemizde uzun vadeli borçlanmada yaşanan güçlükler nedeniyle kısa vadeli borçlanmalara yöneldiği görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde yüzde 50 seviyelerine kadar normal kabul edilmektedir. Uzun vadeli yabancı kaynakların oranı 0,1539'dur. Bu oranın ülkemizde 1/6 - 1/8 arasında olması normal kabul edildiğinden 0,1539 oranı normal kabul edilebilmektedir. Özkaynakların oranı ise 0,42 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın 0,40-0,50 arasında olması normal kabul edilebilmektedir.

2021 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan kârlılık oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 6

2021 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kârlılık oranları

Yıllar / Kârlılık Oranları	Net Kâr (veya Zarar) / Toplam Varlık	Net Kâr (veya Zarar) / Özkaynak Oranı	Brüt Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar
2021	0,0764	0,1805	0,1240
Yıllar / Kârlılık Oranları	Esas Faaliyet Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar	Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar	Dönem Net Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar
2021	0,0803	0,0740	0,0593

Şirketlerin kârlılık oranlarına bakıldığında, şirketlerin işletme varlıklarının kârlılığını analiz etmek için kullanılan oran (aktif kârlılığı) yüzde 7,64'dür. İşletme sahiplerinin finanse ettiği her birime düşen kâr payı oranı ise yüzde 18,05'dir. Net satışların ise yüzde 12,40'ı brüt satış kârıdır. Şirketler yüzde 8,03 oranında esas faaliyetlerinden kâr etmişlerdir. Her birim satışa düşen vergi öncesi kâr oranı ise yüzde 7,40'dır. Şirketler satışlarının yüzde 5,93 oranında net kâr elde etmektedirler. Bu oranların yorumlanmasında standart kabul edilen oranlar bulunmamaktadır. Oranların, dönemin ve sektörün koşulları içerisinde ve geçmiş dönemlerle karşılaştırılarak değerlendirilmesi gerekir.

3.2. Bağımsız Denetime Tabi Sektör Verileri Üzerinden 2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye Uygun Yayınlanmış Tüm Sektörleri Kapsayan Finansal Tablolar ve Oran Analizi

KGK sitesinden elde edilen verilere göre; 2020 yılında 4.250 şirketin BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama, gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda 2020 yılında 4.250 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle "Finansal Durum Tablosu" yayınlanmış dikey analizi ile birlikte aşağıdaki Tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal durum tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Grup Yüzde (%)	Aktif Yüzde (%)
Nakit ve Nakit Benzerleri	174.982	14,416	11,019
Finansal Yatırımlar	15.252	1,257	0,96
Ticari Alacaklar	405.672	33,42	25,546
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	34.456	2,839	2,17

Sözleşme Varlıkları	65.405	5,388	4,119
Stoklar	445.913	36,735	28,08
Canlı Varlıklar	1.173	0,097	0,074
Peşin Ödenmiş Giderler	29.035	2,392	1,828
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	3.305	0,272	0,208
Diğer Dönen Varlıklar	38.651	3,184	2,434
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Duran Varlıklar	0	0	0
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR	1.213.851	100	76,437
Ticari Alacaklar	2.669	0,713	0,168
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	7.111	1,901	0,448
Sözleşme Varlıkları	0	0	0
Finansal Yatırımlar	3.222	0,861	0,203
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	4.181	1,117	0,263
İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	8.894	2,377	0,56
Canlı Varlıklar	219	0,059	0,014
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	29.297	7,83	1,845
Maddi Duran Varlıklar	256.643	68,587	16,161
Şerefiye	2.533	0,677	0,16
Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	15.570	4,161	0,98
Peşin Ödenmiş Giderler	5.483	1,465	0,345
Ertelenmiş Vergi Varlığı	11.023	2,946	0,694
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Duran Varlıklar	0	0	0
Diğer Duran Varlıklar	27.334	7,305	1,721
TOPLAM DURAN VARLIKLAR	374.185	100	23,563
TOPLAM VARLIKLAR	1.588.036	0	100
Finansal Yükümlülükler	168.510	19,061	10,611
Ticari Borçlar	473.507	53,56	29,817
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	88.352	9,994	5,564
Sözleşme Yükümlülükleri	55.652	6,295	3,504
Ertelenmiş Gelirler	56.731	6,417	3,572
Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	16.386	1,854	1,032
Kısa Vadeli Karşılıklar	15.633	1,768	0,984
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	9.293	1,051	0,585
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Varlık Gruplarına İlişkin Yükümlülükler	0	0	0
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	884.068	100	55,671
Finansal Yükümlülükler	131.509	57,631	8,281
Ticari Borçlar	32.165	14,096	2,025
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	31.073	13,617	1,957
Sözleşme Yükümlülükleri	255	0,112	0,016
Ertelenmiş Gelirler	8.348	3,658	0,526
Uzun Vadeli Karşılıklar	16.564	7,259	1,043
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Borçlar	716	0,314	0,045
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	6.560	2,875	0,413
Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.000	0,438	0,063
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	228.192	100	14,369
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	1.112.260	0	70,04
Ödenmiş Sermaye	314.650	66,134	19,814
Sermaye Düzeltme Farkları	2.846	0,598	0,179
Pay Sahiplerinin İlave Sermaye Katkıları	1.735	0,365	0,109
Geri Alınmış Paylar (-)	-135	-0,028	-0,009

Paylara İlişkin Primler/İskontolar (+/-)	1.031	0,217	0,065
Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşmelerinin Etkisi (+/-)	-1.617	-0,34	-0,102
Özkaynaklarda Kaydedilen Birikimli Gelirler (Birikimli Kapsamlı Gelirler)	47.959	10,08	3,02
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	14.900	3,132	0,938
Diğer Özkaynak Payları	0	0	0
Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları (+/-)	54.970	11,554	3,462
Dönem Net Kârı/Zararı (+/-)	36.951	7,766	2,327
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	2.482	0,522	0,156
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	475.776	100	29,96
TOPLAM KAYNAKLAR	1.588.036	0	100

Kaynak: (KGK, 2023b).

2020 yılında toplam varlıkların yüzde 76,44'ünün dönen varlıklardan, yüzde 26,56'sının ise, duran varlıklardan oluştuğu, toplam kaynakların yüzde 55,67'sinin kısa vadeli yükümlülüklerden, yüzde 14,37'sinin uzun vadeli yükümlülüklerden, yüzde 29,96'sının özkaynaklardan oluştuğu görülmektedir.

Toplam varlıklar içerisinde yüzde 26,08 ile en yüksek paya sahip olan stokların dönen varlıklar içerisindeki payı, yüzde 36,74'dir. Stoklardan sonra aktifler içerisinde en yüksek payı içeren kalemler yüzde 25,54 (grup içerisinde yüzde 33,42) ortalama ile ticari alacaklar ve yüzde 16,16 ile (grup içerisinde yüzde 68,59) ile maddi duran varlıklardır.

Toplam kaynaklar içerisinde yüzde 29,82 ile en yüksek paya sahip olan kısa vadeli ticari borçların kısa vadeli yükümlülükler içerisindeki payı ise yüzde 53,56'dır. Kısa vadeli ticari borçlardan sonra toplam kaynaklar içerisinde en yüksek payı içeren kalemler sırasıyla yüzde 19,81 ortalama ile ödenmiş sermaye (özkaynaklar grubu içerisinde yüzde 66,13) ve yüzde 10,61 ortalama ile kısa vadeli finansal yükümlülüklerdir (kısa vadeli yükümlülükler grubu içerisinde yüzde 19,06).

KGK tarafından 2020 yılında 4.250 şirketin BOBİ FRS'ye tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle "Kâr veya Zarar Tablosu" yayınlanmış dikey analizi ile birlikte aşağıdaki Tablo 8'deki gibidir.

Tablo 8

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan kâr veya zarar tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Hasılat Yüzde (%)
Hasılat	2.492.990	100
Finans Sektörü Faaliyetleri Hasılatı	0	0
Toplam Hasılat	2.492.990	100
Satışların Maliyeti	-2.225.221	-89,259
Finans Sektörü Faaliyetleri Maliyeti	0	0
Toplam Maliyetler	-2.225.221	-89,259
Tarımsal Faaliyetlerde Gerçeğe Uygun Değer Farkları	-428	-0,017
BRÜT KÂR (ZARAR)	267.340	10,724
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-1.458	-0,058
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-61.701	-2,475
Genel Yönetim Giderleri	-109.508	-4,393
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	58.031	2,328
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	-64.931	-2,605
ESAS FAALİYET KÂRI (ZARARI)	87.772	3,521
Diğer Gelirler	58.601	2,351
Diğer Giderler	-10.873	-0,436
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından (Zararlarından) Paylar	-455	-0,018

Net Parasal Pozisyon Kazançları (Kayıpları)	0	0
Finansman Giderleri	-86.774	-3,481
DÖNEM KÂRI (ZARARI)	48.270	1,936
Vergi Gideri	-11.446	-0,459
Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Kârı (Zararı)	0	0
DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	36.824	1,477

2020 yılında toplam maliyetlerin hâsılâtın yüzde 89,26'ına tekabül etmesi brüt kârın önemli bir oranda azalmasına neden olmuştur. İşletmenin ana faaliyet konusundaki net başarısını gösteren faaliyet kârı net satışların yüzde 3,52'si düzeyinde gerçekleşmiştir. İşletmenin vergi öncesi kârı hâsılâtın yüzde 1,94'ü iken dönem net kârı (zararı) hâsılâtın yüzde 1,48'idir.

KGK tarafından 2020 yılında 4.250 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle yayımlanan "Nakit Akışı Tablosu" aşağıdaki Tablo 9'daki gibidir.

Tablo 9

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin nakit akışı tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-55.539
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-44.341
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	61.535
Yabancı Para Çevrim Farklarının Etkisinden Önce Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	-38.346
Yabancı Para Çevrim Farklarının Nakit ve Nakit Benzerleri Üzerindeki Etkisi (+/-)	1.752
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	-36.593
Dönem Başındaki Nakit ve Nakit Benzerleri	180.254
Dönem Sonundaki Nakit ve Nakit Benzerleri	143.661

Kaynak: (KGK, 2023b).

2020 yılında şirketlerin, işletme faaliyetlerinden dolayı 55,539 milyar TL, yatırım faaliyetlerinden dolayı 44,341 milyar TL nakit çıkışı gerçekleşmiştir. Finansman faaliyetlerinden ise 61,535 milyar TL nakit girişi elde etmişlerdir. Yabancı para çevrim farkları nedeniyle 1,752 milyar TL nakit girişi sonucunda dönem sonunda nakit ve benzerlerinde 36,593 milyar TL'lik azalış gerçekleşmiştir.

2020 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan likidite oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 10

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin likidite oranları

Yıllar / Likidite Oranları	Cari Oran	Asit-Test Oranı	Nakit Oran
2020	1,3730	0,8673	0,2152

Tablo 10'dan görüldüğü üzere 2021 yılında BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama oranı 1,3730'dur. Bu oran normal kabul edilen oranların altında olsa da 2020 yılında tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgın kaynaklı yaşanan ekonomik durgunluğa rağmen 1'in üstünde olmasının net işletme sermayesi olduğunu göstermesi nedeniyle olumlu kabul edilebilir. Asit test oranı 0,8673'dür. Bu oran hesaplanırken stoklar ve canlı varlıklar birlikte dönen varlıklardan düşülmüştür. Nakit oranı ise 0,2152 olarak hesaplanmaktadır. Bu oran normal kabul edilmiştir.

Covid-19 salgın şartlarında finansal raporlama, işletmeleri diğer dönemlere kıyasla, özellikle gelecekte elde etmeyi bekledikleri nakit akışlarının tahmin edilmesi bakımından, daha büyük bir

belirsizlik ortamıyla karşı kaşıya bırakmıştır (Yünlü, 2021:28). Tüm sektör verilerinin toplu bir şekilde ele alındığı finansal tabloya göre hesaplanan likidite oranları kısa vadeli yükümlülükleri ödeme konusunda sıkıntı yaşanılmayacağını göstermektedir. Ancak hangi sektörlerin bu oranları arttırıcı ya da azaltıcı etkileri bulunduğunun tespiti bakımından sektör bazlı bir inceleme ve analiz gerekmektedir.

2020 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan finansal yapı oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 11

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin finansal yapı oranları

Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	Toplam Varlıklar / Devamlı Sermaye	Dönen Varlıklar / Toplam Varlıklar
2020	0,7004	2,2558	0,7644
Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Özkaynaklar / Toplam Kaynaklar
2020	0,5567	0,1437	0,2996

Finansal yapı oranlarına bakıldığında, finansal kaldıraç oranı 0,7004 olarak hesaplanmaktadır. 0,7004 oranı olumlu kabul edilebilmektedir. İşletmelerin varlıkların finansmanında bir miktar daha fazla yabancı kaynak kullandığını göstermektedir. Varlıkların uzun vadeli kaynaklar ve kaynak ile karşılama oranı ise 2,2558 olarak açıklanmaktadır. Bu da varlıkların bir kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığının göstergesidir. Şirketlerin toplam varlıkları içerisinde dönen varlıklarının oranı ise 0,7644'dür. Burada dönen varlıkların, toplam varlıklar içerisinde yüksek miktarda bulunduğunu söyleyebilmemiz mümkündür. Toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynakların oranı 0,5567'dir. Uzun vadeli yabancı kaynakların oranı 0,1437'dir. Bu oran normal kabul edilebilmektedir. Özkaynakların oranı ise 0,2996 olarak hesaplanmıştır. 2020 yılına baktığımızda şirketlerin kısa vadeli kaynaklara ağırlık verdiğini görmekteyiz. Bunun sebebi olarak pandeminin yarattığı belirsizlik ortamı nedeniyle kısa vadeli borçlanmaya gidilmesi olarak düşünülebilir.

2020 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan kârlılık oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 12

2020 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kârlılık oranları

Yıllar / Kârlılık Oranları	Net Kâr (veya Zarar) / Toplam Varlık	Net Kâr (veya Zarar) / Özkaynak Oranı	Brüt Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar
2020	0,0232	0,0774	0,1072
Yıllar / Kârlılık Oranları	Esas Faaliyet Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar	Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar	Dönem Net Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar
2020	0,0352	0,0194	0,0148

Şirketlerin kârlılık oranlarına bakıldığında, aktif kârlılığı yüzde 2,32'dir. İşletme sahiplerinin finanse ettiği her birime düşen kâr payı oranı ise yüzde 7,74'dür. Net satışların ise yüzde 10,72'si brüt satış kârıdır. Şirketler yüzde 3,52 oranında esas faaliyetlerinden kâr etmişlerdir. Her birim satışa düşen vergi öncesi kâr oranı ise yüzde 1,94'dür. Şirketler, satışlarının yüzde 1,48'i oranında net kâr elde etmişlerdir.

3.3. Bağımsız Denetime Tabi Sektör Verileri Üzerinden 2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye Uygun Yayınlanmış Tüm Sektörleri Kapsayan Finansal Tablolar ve Oran Analizi

KGK sitesinden elde edilen verilere göre; 2019 yılında 3.648 şirketin BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda 2019 yılında 3.648 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle “Finansal Durum Tablosu” yayınlanmış dikey analizi ile birlikte aşağıdaki Tablo 13'deki gibidir.

Tablo 13

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal durum tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Grup Yüzde (%)	Aktif Yüzde (%)
Nakit ve Nakit Benzerleri	62.595	9,848	6,774
Finansal Yatırımlar	8.519	1,34	0,922
Ticari Alacaklar	207.229	32,604	22,427
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	69.684	10,963	7,542
Sözleşme Varlıkları	20.527	3,23	2,222
Stoklar	242.552	38,161	26,25
Canlı Varlıklar	840	0,132	0,091
Peşin Ödenmiş Giderler	7.173	1,129	0,776
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	1.604	0,252	0,174
Diğer Dönen Varlıklar	14.874	2,34	1,61
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Duran Varlıklar	0	0	0
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR	635.603	100	68,788
Ticari Alacaklar	1.669	0,579	0,181
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	16.009	5,551	1,733
Sözleşme Varlıkları	150	0,052	0,016
Finansal Yatırımlar	2.644	0,917	0,286
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	3.323	1,152	0,36
İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	6.807	2,36	0,737
Canlı Varlıklar	111	0,039	0,012
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	19.523	6,769	2,113
Maddi Duran Varlıklar	212.275	73,603	22,973
Şerefiye	2.360	0,818	0,255
Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8.713	3,021	0,943
Peşin Ödenmiş Giderler	3.929	1,363	0,425
Ertelenmiş Vergi Varlığı	8.680	3,01	0,939
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Duran Varlıklar	0	0	0
Diğer Duran Varlıklar	2.207	0,766	0,239
TOPLAM DURAN VARLIKLAR	288.406	100	31,213
TOPLAM VARLIKLAR	924.010	0	100
Finansal Yükümlülükler	101.414	23,333	10,976
Ticari Borçlar	170.770	39,291	18,481
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	75.686	17,414	8,191
Sözleşme Yükümlülükleri	7.291	1,678	0,789
Ertelenmiş Gelirler	58.083	13,364	6,286
Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	8.613	1,982	0,932
Kısa Vadeli Karşılıklar	9.656	2,222	1,045

Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	3.117	0,717	0,337
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Varlık Gruplarına İlişkin Yükümlülükler	0	0	0
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	434.634	100	47,038
Finansal Yükümlülükler	101.966	54,355	11,035
Ticari Borçlar	3.234	1,724	0,35
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	58.716	31,3	6,355
Sözleşme Yükümlülükleri	1	0,001	0
Ertelenmiş Gelirler	6.029	3,214	0,653
Uzun Vadeli Karşılıklar	8.837	4,711	0,956
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Borçlar	561	0,299	0,061
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	7.864	4,193	0,851
Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	379	0,202	0,041
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	187.592	100	20,302
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	622.226	0	67,34
Ödenmiş Sermaye	165.403	54,809	17,901
Sermaye Düzeltme Farkları	4.489	1,488	0,486
Pay Sahiplerinin İlave Sermaye Katkıları	1.628	0,54	0,176
Geri Alınmış Paylar (-)	88	0,029	0,01
Paylara İlişkin Primler/İskontolar (+/-)	787	0,261	0,085
Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşmelerinin Etkisi (+/-)	-1.156	-0,383	-0,125
Özkaynaklarda Kaydedilen Birikimli Gelirler (Birikimli Kapsamlı Gelirler)	30.423	10,081	3,293
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	6.497	2,153	0,703
Diğer Özkaynak Payları	0	0	0
Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları (+/-)	67.547	22,383	7,31
Dönem Net Kârı/Zararı (+/-)	24.716	8,19	2,675
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	1.356	0,45	0,147
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	301.783	100	32,66
TOPLAM KAYNAKLAR	924.010	0	100

Kaynak: (KGK, 2023b).

2019 yılında toplam varlıkların yüzde 68,79'unun dönen varlıklardan, yüzde 31,21'inin ise, duran varlıklardan oluştuğu, toplam kaynakların yüzde 47,03'ünün kısa vadeli yükümlülüklerden, yüzde 20,30'unun uzun vadeli yükümlülüklerden, yüzde 32,66'sının özkaynaklardan oluştuğu görülmektedir.

Toplam varlıklar içerisinde yüzde 26,25 ile en yüksek paya sahip olan stokların dönen varlıklar içerisindeki payı, yüzde 38,16'dır. Stoklardan sonra aktifler içerisinde en yüksek payı içeren kalemler yüzde 22,97 (grup içerisinde yüzde 73,60) ile maddi duran varlıklar yüzde 22,43 (grup içerisinde yüzde 32,60) ile ticari alacaklardır.

Toplam kaynaklar içerisinde yüzde 18,48 ile en yüksek paya sahip olan kısa vadeli ticari borçların kısa vadeli yükümlülükler içerisindeki payı ise yüzde 39,29'dur. Kısa vadeli ticari borçlardan sonra toplam kaynaklar içerisinde en yüksek payı içeren kalemler sırasıyla yüzde 17,90 ortalama ile ödenmiş sermaye (özkaynaklar grubu içerisinde yüzde 54,81) ve yüzde 11,03 ortalama ile uzun vadeli finansal yükümlülüklerdir (uzun vadeli yükümlülükler grubu içerisinde yüzde 54,35).

KGK tarafından 2019 yılında 3.648 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle "Kâr veya Zarar Tablosu" yayınlanmış dikey analizi aşağıdaki Tablo 14'teki gibidir.

Tablo 14

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan kâr veya zarar tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Hasılat Yüzde (%)
Hasılat	1.029.302	100
Finans Sektörü Faaliyetleri Hasılatı	0	0
Toplam Hasılat	1.029.302	100
Satışların Maliyeti	-907.190	-88,136
Finans Sektörü Faaliyetleri Maliyeti	0	0
Toplam Maliyetler	-907.190	-88,136
Tarımsal Faaliyetlerde Gerçeğe Uygun Değer Farkları	-175	-0,017
BRÜT KÂR (ZARAR)	121.936	11,847
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-1.161	-0,113
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-39.160	-3,805
Genel Yönetim Giderleri	-29.616	-2,877
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	24.341	2,365
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	-25.079	-2,437
ESAS FAALİYET KÂRI (ZARARI)	51.260	4,98
Diğer Gelirler	23.634	2,296
Diğer Giderler	-8.789	-0,854
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından (Zararlarından) Paylar	628	0,061
Net Parasal Pozisyon Kazançları (Kayıpları)	0	0
Finansman Giderleri	-35.382	-3,437
DÖNEM KÂRI (ZARARI)	31.351	3,046
Vergi Gideri	-6.457	-0,627
Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Kârı (Zararı)	0	0
DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	24.894	2,419

Kaynak: (KGK, 2023b).

2019 yılında toplam maliyetler, hâsılatın yüzde 88,13'üne tekabül etmektedir. Bu oran brüt kârın önemli bir oranda azalmasına neden olmuştur. İşletmenin ana faaliyet konusundaki net başarısını gösteren faaliyet kârı net satışların yüzde 4,98 düzeyinde gerçekleşmiştir. İşletmenin vergi öncesi kârı hâsılatın yüzde 3,05'i iken dönem net kârı (zararı) hâsılatın yüzde 2,42'sidir.

KGK tarafından 2021 yılında 3.648 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle yayımlanan "Nakit Akışı Tablosu" aşağıdaki Tablo 15'teki gibidir.

Tablo 15

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan nakit akışı tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	8.614
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-26.389
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	34.291
Yabancı Para Çevrim Farklarının Etkisinden Önce Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	16.517
Yabancı Para Çevrim Farklarının Nakit ve Nakit Benzerleri Üzerindeki Etkisi (+/-)	514
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	17.031
Dönem Başındaki Nakit ve Nakit Benzerleri	44.188
Dönem Sonundaki Nakit ve Nakit Benzerleri	61.219

Kaynak: (KGK, 2023b).

2019 yılında şirketler, işletme faaliyetlerinden 8,340 milyar TL, finansman faaliyetlerinden ise 34,291 milyar TL nakit girişi elde etmişlerdir. Yatırım Faaliyetlerinden dolayı ise 26,389 milyar TL nakit çıkışı gerçekleşmiştir. Yabancı para çevrim farkları nedeniyle 17,031 milyar TL nakit girişi sonucunda dönem sonunda nakit ve benzerlerinde 17,031 milyar TL'lik artış gerçekleşmiştir.

2019 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan likidite oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir;

Tablo 16

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin likidite oranları

Yıllar / Likidite Oranları	Cari Oran	Asit-Test Oranı	Nakit Oran
2019	1,4624	0,9024	0,1636

Tablo 16'dan da görüldüğü üzere 2019 yılında BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama oranı 1,4624'dür. Bu oran gelişmekte olan ekonomilerde normale yakın bir orandır. Asit test oranı 0,9024'dür. Bu oran hesaplanırken stoklar ve canlı varlıklar düşülmüştür. Nakit oranı ise 0,1636 olarak hesaplanmıştır.

Şirketlerin 2019 yılı finansal tabloların likidite oranlarına bakıldığında her ne kadar olması gereken oranlardan biraz düşük olsa da bu oranların kısa vadeli yükümlülükleri karşılamada yeterli oranlar olduğunu söyleyebiliriz.

2019 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan finansal yapı oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 17

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin finansal yapı oranları

Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	Toplam Varlıklar / Devamlı Sermaye	Dönen Varlıklar / Toplam Varlıklar
2019	0,6734	1,8881	0,6879
Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Toplam Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar/Toplam Kaynaklar	Özkaynaklar / Toplam Kaynaklar
2019	0,4704	0,2030	0,3266

Finansal yapı oranlarına bakıldığında, finansal kaldıraç oranı 0,6734 olarak hesaplanmıştır. Bu oran olumlu kabul edilebilir. Aynı zamanda bu oran işletmelerin varlıkların finansmanında bir miktar daha fazla yabancı kaynak kullandıklarını göstermektedir. Varlıkların uzun vadeli kaynaklar ve kaynak ile karşılama oranı ise 1,8881 olarak hesaplanmıştır. Şirketlerin toplam varlıkları içerisinde dönen varlıklarının oranı ise 0,6879'dur. Toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynakların oranı 0,4704'dür. Uzun vadeli yabancı kaynakların oranı 0,2030'dur. Bu oran normaldir. Özkaynakların oranı ise 0,3266 olarak hesaplanmıştır. Bu oran da normal kabul edilebilmektedir. 2019 yılında şirketlerin toplam kaynakları içerisinde yabancı kaynaklarının oranının, özkaynaklardan fazla olduğunu söyleyebiliriz. Özkaynak oranı azaldıkça şirketlerin katlandığı faiz ve diğer finansman maliyetleri artacaktır.

2019 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan kârlılık oranlarına ilişkin tablo aşağıda sunulduğu gibidir:

Tablo 18

2019 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kârlılık oranları

Yıllar / Kârlılık Oranları	Net Kâr (veya Zarar) / Toplam Varlık	Net Kâr (veya Zarar) / Özkaynak Oranı	Brüt Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar
2019	0,0269	0,0825	0,1185
Yıllar / Kârlılık Oranları	Esas Faaliyet Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar	Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar	Dönem Net Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar
2019	0,0498	0,0305	0,0242

Şirketlerin 2019 yılı kârlılık oranlarına bakıldığında, aktif kârlılığı yüzde 2,69'dur. İşletme sahiplerinin finanse ettiği her birime düşen kâr payı oranı ise yüzde 8,25'dir. Net satışların ise yüzde 11,85'i brüt satış kârıdır. Şirketler yüzde 4,98 oranında esas faaliyetlerinden kâr etmişlerdir. Her birim satışa düşen vergi öncesi kâr oranı ise yüzde 3,05'dür. Şirketler satışlarının yüzde 2,42 oranında net kâr elde etmişlerdir.

3.4. Bağımsız Denetime Tabi Sektör Verileri Üzerinden 2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye Uygun Yayınlanmış Tüm Sektörleri Kapsayan Finansal Tablolar ve Oran Analizi

KGK sitesinden elde edilen verilere göre; 2018 yılında 3.641 şirketin BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Bu bağlamda 2018 yılında 3.641 şirketin BOBİ FRS'ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle "Finansal Durum Tablosu" yayınlanmış dikey analizi aşağıdaki gibidir.

Tablo 19

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal durum tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Grup Yüzde (%)	Aktif Yüzde (%)
Nakit ve Nakit Benzerleri	44.735	7,645	5,33
Finansal Yatırımlar	8.694	1,486	1,036
Ticari Alacaklar	194.678	33,269	23,195
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	65.274	11,155	7,777
Sözleşme Varlıkları	18.945	3,238	2,257
Stoklar	230.288	39,354	27,438
Canlı Varlıklar	871	0,149	0,104
Peşin Ödenmiş Giderler	7.511	1,284	0,895
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	1.711	0,292	0,204
Diğer Dönen Varlıklar	12.454	2,128	1,484
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Duran Varlıklar	0	0	0
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR	585.166	100	69,72
Ticari Alacaklar	1.996	0,786	0,238
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	0	0	0
Diğer Alacaklar	5.771	2,271	0,688
Sözleşme Varlıkları	244	0,096	0,029
Finansal Yatırımlar	2.645	1,041	0,315
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	2.536	0,998	0,302
İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar	5.493	2,161	0,654
Canlı Varlıklar	81	0,032	0,01

Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	15.609	6,142	1,86
Maddi Duran Varlıklar	192.694	75,821	22,959
Şerefiye	1.937	0,762	0,231
Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	7.345	2,89	0,875
Peşin Ödenmiş Giderler	3.464	1,363	0,413
Ertelenmiş Vergi Varlığı	10.918	4,296	1,301
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Duran Varlıklar	0	0	0
Diğer Duran Varlıklar	3.404	1,34	0,406
TOPLAM DURAN VARLIKLAR	254.144	100	30,28
TOPLAM VARLIKLAR	839.310	0	100
Finansal Yükümlülükler	85.285	21,788	10,161
Ticari Borçlar	152.737	39,02	18,198
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	75.220	19,217	8,962
Sözleşme Yükümlülükleri	6.265	1,601	0,747
Ertelenmiş Gelirler	52.151	13,323	6,214
Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	6.990	1,786	0,833
Kısa Vadeli Karşılıklar	9.995	2,553	1,191
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	2.787	0,712	0,332
Satış Amaçlı Sınıflandırılan Varlık Gruplarına İlişkin Yükümlülükler	0	0	0
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	391.433	100	46,637
Finansal Yükümlülükler	93.873	51,584	11,185
Ticari Borçlar	2.316	1,273	0,276
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar	0	0	0
Diğer Borçlar	61.605	33,853	7,34
Sözleşme Yükümlülükleri	27	0,015	0,003
Ertelenmiş Gelirler	5.806	3,191	0,692
Uzun Vadeli Karşılıklar	7.488	4,115	0,892
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Borçlar	525	0,289	0,063
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	9.939	5,462	1,184
Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	398	0,219	0,047
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	181.981	100	21,682
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	573.414	0	68,32
Ödenmiş Sermaye	153.633	57,78	18,305
Sermaye Düzeltme Farkları	4.472	1,682	0,533
Pay Sahiplerinin İlave Sermaye Katkıları	1.433	0,539	0,171
Geri Alınmış Paylar (-)	49	0,019	0,006
Paylara İlişkin Primler/İskontolar (+/-)	886	0,333	0,106
Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşmelerinin Etkisi (+/-)	-1.059	-0,398	-0,126
Özkaynaklarda Kaydedilen Birikimli Gelirler (Birikimli Kapsamlı Gelirler)	25.172	9,467	2,999
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	5.346	2,011	0,637
Diğer Özkaynak Payları	0	0	0
Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları (+/-)	50.479	18,985	6,014
Dönem Net Kârı/Zararı (+/-)	24.259	9,124	2,89
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	1.221	0,46	0,146
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	265.895	100	31,68
TOPLAM KAYNAKLAR	839.310	0	100

Kaynak: (KGK, 2023b).

2018 yılında toplam varlıkların yüzde 69,72'sinin dönen varlıklardan, yüzde 30,28'inin ise, duran varlıklardan oluştuğu, toplam kaynakların yüzde 46,64'ünün kısa vadeli yükümlülüklerden, yüzde 21,68'inin uzun vadeli yükümlülüklerden, yüzde 31,68'inin özkaynaklardan oluştuğu görülmektedir.

Toplam varlıklar içerisinde yüzde 27,44 ile en yüksek paya sahip olan stokların dönen varlıklar içerisindeki payı, yüzde 39,35’dir. Stoklardan sonra aktifler içerisinde en yüksek payı içeren kalemler yüzde 23,20 ile (grup içerisinde yüzde 33,27) ile maddi duran varlıklar yüzde 22,96 (grup içerisinde yüzde 75,82) ile ticari alacaklardır.

Toplam kaynaklar içerisinde yüzde 18,35 ile en yüksek paya sahip olan kalem, ödenmiş sermayedir. Ödenmiş sermayenin, toplam özkaynaklar içerisindeki payı ise yüzde 57,78’dir. Özkaynaklardan sonra toplam kaynaklar içerisinde en yüksek payı içeren kalemler sırasıyla yüzde 18,20 ortalama ile kısa vadeli ticari borçlar (kısa vadeli yükümlülükler grubu içerisinde yüzde 39,02) ve yüzde 11,19 ortalama ile uzun vadeli finansal yükümlülüklerdir (uzun vadeli yükümlülükler grubu içerisinde yüzde 51,84).

KGK tarafından 2018 yılında 3.641 şirketin BOBİ FRS’ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle “Kâr veya Zarar Tablosu” yayınlanmış dikey analizi ile birlikte aşağıdaki gibidir.

Tablo 20

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS’ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan kâr veya zarar tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)	Hasılat Yüzde (%)
Hasılat	914.146	100
Finans Sektörü Faaliyetleri Hasılatı	0	0
Toplam Hasılat	914.146	100
Satışların Maliyeti	-818.475	-89,534
Finans Sektörü Faaliyetleri Maliyeti	0	0
Toplam Maliyetler	-818.475	-89,534
Tarımsal Faaliyetlerde Gerçeğe Uygun Değer Farkları	10	0,001
BRÜT KÂR (ZARAR)	95.680	10,467
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-763	-0,083
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-28.750	-3,145
Genel Yönetim Giderleri	-20.956	-2,292
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	37.851	4,141
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	-38.665	-4,23
ESAS FAALİYET KÂRI (ZARARI)	44.396	4,857
Diğer Gelirler	30.163	3,3
Diğer Giderler	-7.385	-0,808
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından (Zararlarından) Paylar	45	0,005
Net Parasal Pozisyon Kazançları (Kayıpları)	0	0
Finansman Giderleri	-50.579	-5,533
DÖNEM KÂRI (ZARARI)	16.641	1,82
Vergi Gideri	-4.529	-0,495
Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Kârı (Zararı)	0	0
DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	12.112	1,325

Kaynak: (KGK, 2023b).

2018 yılında toplam maliyetler hâsılatın yüzde 89,53’üne tekabül etmektedir. İşletmenin ana faaliyet konusundaki net başarısını gösteren faaliyet kârı, net satışların yüzde 4,86’sı düzeyinde gerçekleşmiştir. İşletmenin vergi öncesi kârı hâsılatın yüzde 1,82’si iken dönem net kârı (zararı) hâsılatın yüzde 1,33’üdür.

KGK tarafından 2018 yılında 3.641 şirketin BOBİ FRS’ye uygun tüm sektörleri kapsayan finansal verileriyle yayımlanan “Nakit Akışı Tablosu” aşağıdaki gibidir.

Tablo 21

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin nakit akışı tablosu

Kalem Adı	Tutar (Milyon TL)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	18.754
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	-24.137
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı (+/-)	2.476
Yabancı Para Çevrim Farklarının Etkisinden Önce Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	-2.906
Yabancı Para Çevrim Farklarının Nakit ve Nakit Benzerleri Üzerindeki Etkisi (+/-)	-160
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış (Azalış) (+/-)	-3.067
Dönem Başındaki Nakit ve Nakit Benzerleri	38.612
Dönem Sonundaki Nakit ve Nakit Benzerleri	35.544

Kaynak: (KGK, 2023b).

2018 yılında şirketler, işletme faaliyetlerinden 18,754 milyar TL, finansman faaliyetlerinden ise 2,476 milyar TL nakit girişi elde etmişlerdir. Yatırım Faaliyetlerinden dolayı ise 24,137 milyar TL nakit çıkışı gerçekleşmiştir. Yabancı para çevrim farkları nedeniyle 160 milyon TL nakit çıkışı sonucunda dönem sonunda nakit ve benzerlerinde 3,067 milyar TL'lik azalış gerçekleşmiştir.

2018 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan likidite oranlarına ilişkin tablo aşağıdaki gibidir;

Tablo 22

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin likidite oranları

Yıllar / Likidite Oranları	Cari Oran	Asit-Test Oranı	Nakit Oran
2018	1,4949	0,9044	0,1365

Tablo 22'den görüldüğü üzere 2018 yılında BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılama oranı 1,4649'dur. Bu oran normale çok yakındır. Asit test oranı 0,9044'dür. Bu oran stoklar ve canlı varlıklar düşülerek hesaplanmıştır. Nakit oranı ise 0,1365'dir. Hesaplanan oran nakit ve kısa sürede nakde dönüştürülebilen finansal yatırımların kısa vadeli borçları ödeme konusunda yetersiz olabileceği düşünülebilir.

2018 Yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verileriyle verilerinden yararlanılarak hazırlanan finansal yapı oranlarına ilişkin tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 23

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin finansal yapı oranları

Yıllar/Finansal Yapı Oranları	Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	Toplam Varlıklar / Devamlı Sermaye	Dönen Varlıklar / Toplam Varlıklar
2018	0,6832	1,8740	0,6972
Yıllar / Finansal Yapı Oranları	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar	Özkaynaklar / Toplam Kaynaklar
2018	0,4664	0,2168	0,3168

Finansal yapı oranlarına bakıldığında finansal kaldıraç oranı 0,6832 olarak hesaplanmıştır. Bu oran olumlu kabul edilebilmektedir. Varlıkların uzun vadeli kaynaklar ve kaynak ile karşılanma oranı ise 1,8740 olarak hesaplanmıştır. Şirketlerin toplam varlıkları içerisinde dönen varlıklarının oranı ise 0,6972'dir. Burada dönen varlıkların, toplam varlıklar içerisinde yüksek miktarda bulunduğunu söyleyebiliriz. Toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynakların oranı 0,4664'dür. Uzun vadeli yabancı kaynakların oranı 0,2168'dir. Bu oranın ülkemizde 1/6-1/8 arasında olması normal kabul edilse de oranın 0,20 civarlarında olması normaldir. Özkaynakların oranı ise 0,3168 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın 0,40-0,50 arasında olması normal kabul edilebilmektedir.

2018 yılına baktığımızda şirketlerin toplam kaynakları içerisinde yabancı kaynaklarının oranının özkaynaklardan fazla olduğunu söyleyebiliriz. Özkaynak oranı azaldıkça şirketlerin katlandığı faiz ve diğer finansman maliyetleri artacaktır.

2018 yılı BOBİ FRS'ye uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablo verilerinden yararlanılarak hazırlanan kârlılık oranlarına ilişkin tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 24

2018 Yılı İtibariyle BOBİ FRS'ye uygun finansal raporlama yapan şirketlerin kârlılık oranları

Yıllar / Kârlılık Oranları	Net Kâr (veya Zarar) / Toplam Varlık	Net Kâr (veya Zarar) / Özkaynak Oranı	Brüt Kâr (veya Zarar) / Net Satışlar
2018	0,0144	0,0456	0,1047
Yıllar / Kârlılık Oranları	Esas Faaliyet Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar	Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (veya Zararı) / Net Satışlar	Dönem Net Kârı (veya Zararı) / Net Satışlar
2018	0,0485	0,0182	0,0132

Şirketlerin 2018 yılı kârlılık oranlarına bakıldığında aktif kârlılığı yüzde 1,44'dür. İşletme sahiplerinin finanse ettiği her birime düşen kâr payı oranı ise yüzde 4,56'dır. Net satışların ise yüzde 10,47'si brüt satış kârıdır. Şirketler yüzde 4,85 oranında esas faaliyetlerinden kâr etmişlerdir. Her birim satışa düşen vergi öncesi kâr oranı ise yüzde 1,82'dir. Şirketler satışlarının yüzde 1,32 oranında net kâr elde etmişlerdir.

4. SONUÇ

Çalışmada, KGK tarafından yayımlanan sektörlere göre sınıflandırılmış BOBİ FRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar ele alınmıştır. 2018-2021 yılları arası tüm sektörleri kapsayan bağımsız denetimden geçmiş finansal durum tablosu, kâr veya zarar tablosu, nakit akış tabloları incelenmiş, likidite oranları, finansal yapı oranları, kârlılık oranlarını ölçen temel oranlar hesaplanarak yorumlanmıştır.

KGK; 2021 yılında 3.767, 2020 yılında 4.250, 2019 yılında 3.648, 2018 yılında 3.641 şirketin finansal raporlarını EFR Sistemi kapsamında SBG Portal ile iletildiğini bildirmiştir. KGK tarafından bu şirketlere ilişkin yayımlanan finansal tablolara bakıldığında her yılın farklı sayıda şirket içermesi nedeniyle analizler diğer yıllarla karşılaştırmalı olarak yapılamamış, her yıl kendi içerisinde hesaplanan oranlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bu durum çalışma için kısıt oluşturmuştur. Buna göre her yıl için devir hızı oranları hesaplanamamıştır.

Genel olarak finansal durum tabloları değerlendirildiğinde; stokların dönen varlıklar, maddi duran varlıkların duran varlıklar, ticari borçların kısa vadeli yükümlülükler, uzun vadeli finansal yükümlülüklerin uzun vadeli yabancı kaynaklar içerisinde ağırlıklı olduğunu söyleyebiliriz. Şirketlerin toplam kaynakları içerisinde kısa vadeli yükümlülüklerin önemli oranlarda bulunduğu da görülmektedir. Oranlar hesaplanırken tüm sektör verileri toplu olarak ele alınmıştır. Daha ayrıntılı bir

değerlendirme için sektörel bazlı hesaplamalar ilgili yıllardaki sektör raporlarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

2021 yılına bakıldığında varlıkların nakde dönüşebilme kabiliyeti açısından cari oran (1,7426) ve asit test oranının (1,1111) ülkemizde standart kabul edilen değerlere yakın olduğu nakit oranın (0,3665) ise bir miktar yüksek olduğu görülmüştür. Finansal yapı oranların da ise dikkat çeken bir nokta olarak dönen varlıkların toplam varlıklar içerisindeki ağırlığının 0,7367 ile toplam varlıklar içerisinde önemli bir yer tuttuğunu belirtebiliriz.

2020 yılına bakıldığında her ne kadar cari oran (1,3730) ve asit test oranı (0,8673) standart değerlerin altında gerçekleşmiş olsa da ilgili dönemdeki Covid-19 salgın kaynaklı yaşanan ekonomik durgunluğa rağmen net işletme sermayesi bulunmaktadır. Finansal yapı oranların da ise kısa vadeli yükümlülükleri oranının 0,5567 gibi yüksek bir oran olmasının salgının yarattığı belirsizlik ortamı nedeniyle kısa vadeli borçlanmaya gidildiği sonucunu düşündürtebilir.

2019 yılına bakıldığında likidite oranlarının standart oranların altında gerçekleşmesi kısa vadeli yükümlülüklerin ödenmesi konusunda bir sıkıntı olabileceğini göstermektedir. Ancak daha doğru bir yorum için ilgili dönemde normal kabul edilen değerlerin de bilinmesi gerekmektedir. Finansal yapı oranlarında ise toplam kaynaklar içerisinde yabancı kaynakların ağırlıklı olduğunu (yüzde 67,34) söyleyebiliriz.

2018 yılına bakıldığında likidite oranlarından nakit oranın (0,1365), cari oran (1,4949) ve asit test oranına (0,9044) göre normal kabul edilen oranlarla karşılaştırıldığında daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Finansal yapı oranların da ise toplam kaynaklar içerisinde yabancı kaynakların ağırlıklı olduğunu (yüzde 68,32) söyleyebiliriz.

Satışlarda yüksek mal ve hizmet maliyetlerinden dolayı kârlılık oranları da tüm yıllar itibariyle 2018-2019-2020 yıllarında %1-%3 civarlarında olmasına karşılık 2021 yılında %6-7 civarındadır. Nakit akışları ise 2021 ve 2019 yıllarında pozitif yönde iken 2020 ve 2018 yıllarında negatif yöndedir.

Bu çalışmada KGK tarafından cari yılın ilk günlerinde yayımlanarak sunulan sektör verileri üzerinden finansal tabloların hemen inceleme konusu yapılarak ele alınması ve henüz yayımlanmayan ilerleyen süreçte kamuoyu ile paylaşılacağı belirtilen tek bir dönemde değil tüm dönemler itibariyle ilgili finansal tabloların oran analizine tabi tutulması açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın kapsamının genişliği nedeniyle bu çalışmada yer verilemeyen, bundan sonra yapılacak ve/veya devamı niteliğindeki KGK tarafından yayımlanan yayınlarda bağımsız denetime tabi sektör verilerinin ana ve alt sektörlerle göre ayrımıyla yapılacak analiz sonuçları değerlendirilebilir.

Beyan ve Açıklama / Disclosure Statement

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The author has no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Funding

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

No funding to declare for this study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı / Author Contribution Statement

Çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından yürütülmüştür.

All stages of the study were conducted by the author.

Etik Kurul İzni / Ethics Board Approval

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

This study does not require ethics board approval.

Bu Makaleye Atıf Vermek İçin / To Cite This Article: Karabulut, M. (2024). Bağımsız denetime tabi sektör verileri (2018-2021 Yılları Arası) üzerinden Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı'na (BOBİ FRS'ye) uygun yayınlanmış tüm sektörleri kapsayan finansal tablolar ve oran analizi. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 7(2), 27-51. <https://doi.org/10.52059/idaacmmd.1241968>

KAYNAKÇA

- 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 07.04.2016 Tarih ve 29677 Sayılı Resmî Gazete. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5257/yonetmelikler>, (10.11.2020).
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2001). Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri. 10. Baskı. Ankara: Gazikitabevi.
- Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (2021 Sürümü) Hakkında Kurul Kararı, 30.03.2021 Tarih ve 31439 (Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete.
- Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 56), 29.07.2017 Tarih ve 30138 Sayılı (Mükerrer) Resmî Gazete.
- Gökçen, G. ve Ataman, B. (2022). Finansal Tablolar Analizi: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na Göre Düzenlenen Finansal Tabloların Analizi Uygulamaları. ISBN: 978-605-242-665-4, Birinci Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2017). <https://kgk.gov.tr/buyukveortaboyisletmelericinfinsansalraporlamastandardireshmigazetede yayimlandi/>, (31.07.2017).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2018). <https://www.kgk.gov.tr/portalv2/uploads/files/duyurular/v2/mevzuat/bakanlarkurulukararlari/bkk-usulveesaslar1.pdf>, (01.12.2018).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2019a). <https://www.kgk.gov.tr/contentassignmentdetail/3578/efr-finansal-tablolarin-elektronik-ortamda-alinmasina-baslanacaktır-27.05.2019>, (29.10.2019).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2019b). <https://kgk.gov.tr/contentassignmentdetail/1385/bobi-frs-tanitim-toplantilari-sunumlar>, (29.11.2019).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2019c). <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BOBİFRSSunumlar/POAFRSforLMSE.pdf>, (16.12.2019).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2021a). [https://www.kgk.gov.tr/contentassignmentdetail/4741/bobi-frs-2021-surumu-hakkinda-kurul-karari-1-30/3/2021-tarihli-ve-31439-sayili-\(mukerrer\)-resmi-gazetede-yayimlanmistir](https://www.kgk.gov.tr/contentassignmentdetail/4741/bobi-frs-2021-surumu-hakkinda-kurul-karari-1-30/3/2021-tarihli-ve-31439-sayili-(mukerrer)-resmi-gazetede-yayimlanmistir), (28.07.2021).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2021b). <https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/ElektronikFinansalRaporlamaSistemineOzkaYnakDegisimTablosununYuklenmesineIliskinDuyuru>, (07.10.2021).

- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2023a). <https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4878/Bagimsiz-Denetime-Tabi-Sektör-Verileri-Yayımlanmıştır>, (16.01.2023).
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2023b). <https://www.kgk.gov.tr/SektorVerileri>, (16.01.2023).
- Reel Sektör İşletmelerine ilişkin 2020 Dönemi Temel Göstergeleri, ReelSektörTemelGöstergeleri_2020.pdf, <https://www.kgk.gov.tr/portalv2uploads/files/duyurular/v2/reelsektortemelgostergeleri2020.pdf>, (11.05.2022)
- Tektüfekçi, F. (2021). II. Kısım 13. Bölüm: COVID-19 Salgını Sürecinin Borsa İstanbul'da İşlem Gören "Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık" Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi (ss.380-412). COVID-19 Salgınının İşletmelerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisine İlişkin Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi. N. Akdoğan, D. U. Erhan ve N. Çetinkaya (Ed.), 1. Baskı 1370 sayfa, ISBN: 978-625-7530-48-4, Ağustos, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yünlü, M. (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları: Ne Getiriyor? (ss. 27-39). Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Muhasebe ve Denetim Sempozyumu: İktisadi Gelişmede Muhasebe ve Denetimin Önemi (27-28.09.2017, İstanbul), ISBN: 978-605-859-12-4-0, Aralık, Ankara: Önka Matbaası
- Yünlü, M. (2021). I. Kısım 2. Bölüm: COVID-19 Sürecinde TMS'lerde Yapılan Güncellemeler ve Kamu Gözetimi Kurumunun Faaliyetleri. (ss.28-39). COVID-19 Salgınının İşletmelerin Finansal Tabloları Üzerine Etkisine İlişkin Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi. N. Akdoğan, D. U. Erhan ve N. Çetinkaya (Ed.), 1. Baskı 1370 sayfa, ISBN: 978-625-7530-48-4, Ağustos, Ankara: Gazi Kitabevi.

ALMAN VERGİ VE MUHASEBE SİSTEMİNDE DURAN VARLIKLARIN AMORTİSMANI VE MUHASEBE KAYITLARI

Depreciation and Accounting Records Of Fixed Assets in The German Tax and Accounting System

Derleme Makale

Ali Haydar GÜNGÖRMÜŞ¹

Gönderim Tarihi: 23.08.2023

Kabul Tarihi: 31.07.2024

ÖZ Bu makalenin amacı Alman muhasebe sisteminin temel bir bileşeni olan duran varlıklarda amortisman ayırma işlemlerinin özellikleri, vergisel boyutu ve muhasebe uygulamaları hakkında bilgi vererek, Türk vergi ve muhasebe sistemleri ile arasındaki farklılıkların ortaya konulmasıdır. Amortisman, bir işletmenin varlıklarını aşınma, eskime ve teknolojik gelişmeler gibi etkenler nedeniyle değer kaybetmesini hesaba katarak mali tablolarda doğru bir şekilde yansıtmaya işlemidir. Almanya gibi büyük ekonomilere sahip ülkelerde, muhasebe standartları ve uygulamaları işletmelerin finansal durumunu adil ve şeffaf bir şekilde göstermek amacıyla büyük önem taşır. Alman muhasebe sisteminde duran varlıkların amortismanı, işletmelerin finansal performansını doğru bir şekilde yansıtarak karar alma süreçlerine katkı sağlayan kritik bir unsurdur. İşletmelerin doğru amortisman yöntemini seçerek varlık değer kaybını adil ve mantıklı bir şekilde hesaplamaları, sürdürülebilir büyüme ve uzun vadeli başarı için hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Duran Varlıklar, Amortisman, Amortisman Yöntemleri

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42.

ABSTRACT The aim of this article is to reveal the differences between Turkish tax and accounting systems by giving information about the characteristics, tax dimension and accounting practices of depreciation in fixed assets, which is a basic component of the German accounting system. Depreciation is the process of accurately reflecting the assets of a business in the financial statements, taking into account the loss of value due to factors such as wear, obsolescence and technological developments. In countries with large economies such as Germany, accounting standards and practices are of great importance in order to show the financial situation of businesses in a fair and transparent way. As a result, depreciation of fixed assets in the German accounting system is a critical element that contributes to decision-making processes by accurately reflecting the financial performance of businesses. For sustainable growth and long-term success, businesses must calculate asset depreciation fairly and sensibly by choosing the right depreciation method.

Keywords: Fixed Assets, Depreciation, Depreciation Methods

JEL Classification: M40, M41, M42

¹**Sorumlu Yazar:** Dr, Bağımsız Araştırmacı, Koblenz / Almanya, a.h.gungormus@gmail.com ORCID:0000-0001-8404-1464

1. GİRİŞ

Muhasebe ile ilgili işlemler ve uygulamalar ülkelerin ekonomik yapısına, hukuki düzenlemelerine ve muhasebe sistemlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Bu farklılık amortisman uygulamaları içinde söz konusudur. Amortisman bir işletmenin sabit varlıklarındaki değer azalış sürecini yansıtan önemli bir muhasebe uygulaması olarak bu farklılıklara örnek teşkil eder.

Almanya ile Türkiye arasında uzun yıllara dayalı tarihsel, toplumsal ve ekonomik bir ilişki söz konusudur. Bu ilişkinin bir sonucu olarak iki ülke arasında yapılan “Sosyal Güvenlik Anlaşması”, “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması” ve “İstisna Akdi Anlaşması ile bu ilişki ticari noktada çok daha fazla gelişmiştir. Yıllar içinde iki ülke şirketleri karşılıklı olarak gerek ortaklık kurmak gerekse diğer ülkede şirket açmak yolu ile iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin daha da artmışlardır.

Türkiye ve Almanya gibi farklı coğrafyalarda faaliyet gösteren işletmeler, muhasebe kayıtlarını yerel düzenlemelere uygun olarak tutarlar. Amortisman kayıtları da işletmelerin finansal durumunu yansıtırken aynı zamanda maliyet planlaması, vergisel ödemeler ve raporlama süreçlerine etki eden önemli bir unsurdur. Bu nedenle, Türk ve Alman amortisman kayıtlarının karşılaştırılması hem işletmelerin hem de muhasebe profesyonellerinin karşılaştığı zorlukları ve fırsatları anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bu noktada her iki ülkenin vergi kanunları ve muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmak muhasebe meslek mensupları ve şirket yöneticileri açısından önem arz etmektedir. Makalemizde Almanya’da duran varlıklarda uygulanan Amortisman yöntemleri ve muhasebe kayıtları hakkında vergi ve muhasebe noktasında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2. ALMAN MUHASEBE SİSTEMİNDE KULLANILAN AMORTİSMAN YÖNTEMLERİ

Muhasebede, sabit varlıklarda meydana gelen değer düşüklüklerinin kaydedilmesi ve mahsup edilmesine amortisman denir. Ticaret hukuku dayanakları Alman Ticaret Kanunu’nun-Handelsgesetzbuch (HGB) 253. Maddesinde düzenlenmiştir. HGB belirli bir amortisman yöntemi öngörmez, ancak satın alma veya üretim maliyetlerinin uygun muhasebe ilkelerine göre belirlenmesini ve beklenen kullanım ömrüne yayılmasını gerektirir (§ 253 HGB). Gelir vergisi kanunu ise sadece doğrusal ve geometrik azalan amortismanı izin vermektedir (§ 7)

Almanya’da kullanılan amortisman yöntemleri, şirketlerin varlıklarını ve yatırımlarını zaman içinde değer kaybederek mali tablolarında doğru bir şekilde yansıtmalarını sağlar. Almanya’da yaygın olarak kullanılan bazı amortisman yöntemlerini şu şekilde sıralayabiliriz.

- Düz hat yöntemi (Lineere Abschreibung): Bu yöntemde, varlık maliyeti eşit miktarlarda her yıl dağıtılarak amortismanı tabi tutulur. Varlığın maliyeti amortisman süresi boyunca eşit dilimlere ayrılır.
- Azalan bakiye yöntemi (Degressive Abschreibung): Bu yöntemde, varlık maliyeti yıllık amortisman oranı kullanılarak hesaplanan bir yüzdeye göre azaltılır. Amortisman oranı her yıl sabit kalır, ancak maliyet her yıl azalır. Bu yöntem kendi içinde ikiye ayrılır.
 - Geometrik azalan amortisman (die geometrisch-degressive Abschreibung)
 - Aritmetik azalan bakiye amortismanı (die arithmetisch-degressive Abschreibung)
- Üretim hacmine dayalı yöntem (Leistungsabhängige Abschreibung): Bu yöntemde, varlık maliyeti, varlığın ürettiği birim sayısına veya hizmet miktarına bağlı olarak amortismanı tabi tutulur. Varlığın kullanımından elde edilen üretim veya hizmet miktarı dikkate alınır.
- Kademeli amortisman (Progressive Abschreibung): Kademeli amortisman, azalan bakiye amortismanının tam tersidir: her yıl artan amortisman miktarlarına yol açar. Kullanımları son derece nadirdir ve genellikle yalnızca istisnai durumlarda, örneğin enerji santralleri gibi art arda hızlanan sistemlerde rol oynadı. Kademeli amortisman yönteminin çeşitleri, geometrik

kademeli amortisman ve aritmetik kademeli amortismandır. Aşamalı amortisman yöntemini kullanan amortismanlara şu anda izin verilmemektedir.

- Birleşik amortisman (Kombinierte Abschreibung): Bu amortisman yöntemine göre, farklı amortisman yöntemleri birbiriyle birleştirilir, örneğin azalan bakiye amortismanı başlatılır ve bir süre sonra doğrusal amortismanla geçilir. Kural olarak, azalan bakiye doğrusal amortisman, doğrusal amortismanın azalan bakiye amortismanını ilk kez aştığı dönemde dönüştürülür. Bir süre için, bu amortisman yöntemi vergi açısından yasaldı. Girişimciler için bu, maliyetleri doğrusal amortisman yönteminden daha erken talep edebilmeleri ve dolayısıyla ilk kullanım yıllarında vergi yüklerini azaltabilmeleri avantajına sahiptir. Birleşik amortisman yöntemini kullanan amortismanlara şu anda izin verilmemektedir (Gria -Krauleidis, 2020:82-85)

Amortisman yöntemleri, Almanya'daki vergi mevzuatına ve uluslararası finansal raporlama standartlarına (IFRS) uygun olarak belirlenir. Şirketler, uygun amortisman yöntemini seçerken vergi kanunları, muhasebe standartları ve işletmenin özel durumlarını göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca, varlık türüne, kullanım ömrüne ve amortisman süresine bağlı olarak farklı yöntemler tercih edilebilir.

Hangi iş ekipmanının hangi süre boyunca silineceği, Federal Maliye Bakanlığı'nın amortisman tablosu ile düzenlenmiştir. Bu durumda, iş ekipmanının satın alınmasına ilişkin maliyetler olası faydalı ömür boyunca eşit olarak dağıtılır.

Tablo:1

Federal Maliye Bakanlığı Amortisman Tablosu Örneği

Varlıklar- Anlagegüter	Faydalı Ömrü-Nutzungsdauer
Soğuk hava deposu	20
Beton silolar	33
Giriş ve çıkışlı kanalizasyon arıtma tesisleri	20
Yakıt tankları	25
Binek otomobiller	6
Motosikletler, scooterlar, bisikletler vb.	7
Kamyonlar, belden kırmalı kamyonlar, damper	9
Torna tezgâhları	16
Yazar kasalar	6
Ofis mobilyaları	13
Kasalar	25
Bulaşık makineleri ve bardak yıkayıcılar	7
Çamaşır makineleri	10
Laboratuvar ekipmanları (mikroskoplar, hassas teraziler, vb.)	13
Santrifüjler	10
İçecekler için otomatlar, boş şeyler için otomatlar	7

Sanat eserleri (tanınmış sanatçıların eserleri haric)	15
İş istasyonları, kişisel bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar ve bunların çevresel aygıtları (yazıcılar, tarayıcılar, ekranlar vb.)	3

Amortisman tablosunun tamamı için

https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Steuern/Weitere_Steuerthemen/Betriebspruefung/AfA-Tabellen/Ergaenzende-AfA-Tabellen/AfA-Tabelle_AV.html

3. ALMAN VERGİ VE MUHASEBE SİSTEMİNDE AMORTİSMAN HESAPLARI İLE İLGİLİ ÖZELLİKLİ KONULAR

Duran varlıklar için ayrılan amortismanların muhasebeleştirilmesinde önemli noktaları şu şekilde sıralamamız mümkündür: (Karakaya,2022)

- Bilindiği üzere Türk muhasebe sisteminde endirekt yöntem benimsendiği için birikmiş amortismanlar duran varlıklar hesabi dışında (-) 257 Birikmiş Amortismanlar hesabında takip edilmektedir. Alman muhasebe sisteminde ise ayrılan amortismanlar direkt duran varlığın hesabından düşülmekte ve ayrıca bir hesap kullanılmamaktadır.
- Alman muhasebe sisteminde duran varlıklar amortisman süresinin sonunda 1 Euro iz bedeli- Erinnerungswert ile takip edilmektedir. Fakat bu bir zorunluluk değildir. Bilindiği üzere Türk muhasebe sisteminde de iz bedel muhasebe uygulamalarında söz konusudur.
- Alman muhasebe sisteminde Duran varlığın ilk alındığı ay (gün dikkate alınmaz) dikkate alınarak o yıl için kalan aylar üzerinden amortisman ayrılmaktadır.
- Alman muhasebe sisteminde amortisman hesaplamaları ve muhasebe kayıtları aylık yapılır. Her ayın sonunda belirlenen oranlarda duran varlığın değeri gider hesabına aktarılır.
- Duran varlığın satışında ya da herhangi bir şekilde kaydının silinmesi durumunda satışı yapılan ay için amortisman ayrılmaz. Örneğin temmuz ayında satılan bir duran varlık için en son haziran ayında amortisman ayrılır.
- Tek bir fatura üzerinden alınan ve aynı yerde kullanılan bir den fazla sabit kıymetler ayrı ayrı kaydedilir. Örneğin tanesi 200,00 Euro dan alınan 6 adet çalışma sandalyesinin her biri 200,00 Euro üzerinden direk gider olarak kaydedilebilir.

4. ALMANYA'DA MUHASEBE KAYITLARINDA KULLANILAN HESAP PLANLARI

Türk muhasebe sisteminde işletmeler tek bir hesap planı üzerinden muhasebe kayıtlarını yaparken Almanya'da belirli sınıflandırma kriterlerine göre yapılandırılmış ve ilgili endüstrinin özelliklerine göre uyarlanmış farklı hesap planları Kontenrahmen (SKR) bulunmaktadır. Genel olarak işletmeler için kullanılan hesap planı SKR03 ve SKR04 dür. Bireysel hesapların hesap sınıfları halinde gruplanma biçimleri bakımından farklılık gösterirler. Yeni kurulan şirketler ve küçük şirketler için çoğu vergi danışmanı yani muhasebeciler tarafından en sık kullanılan ve ayrıca önerilen hesap planı SKR 03 dür. Bununla birlikte işletmeler bu iki hesap planından birini seçmekte özgürdür. Ancak seçilen hesap planı şirkete ve muhasebe süreçlerine uygun olmalıdır. Bu iki hesap planı dışında ayrıca özellikli kurumlar için hesap planları geliştirilmiştir (Olfert,2013:64-66)

Tablo 2:

İşletme Türlerine Göre Alman Hesap Planı

Hesap Planı Türü	Şirket Türü
SKR 03	Genel İşletme
SKR 04	Genel İşletme
SKR 14	Tarım ve Ormancılık
SKR 30	Perakende satış
SKR 45	Sosyal Kurumlar
SKR 49	Dernekler, vakıflar, kâr amacı gütmeyen GmbH'ler
SKR 51	Otomotiv ticareti
SKR 70	Oteller ve restoranlar
SKR 80	Dış hekimleri
SKR 99	Hastaneler

5. DURAN VARLIKLARLA GİDERLEŞTİRİLMESİNDE DİKKATE ALINACAK PARASAL SINIRLAR VE KURALLAR

Almanya'da duran varlıkların muhasebe kayıtlarında 4 temel parasal sınır belirlenmiştir. Alış maliyetine göre ya direkt gider hesabına ya Sammelposten hesabına ya da amortisman hesabına kayıt yapılmaktadır.

- 250,00 €'ya kadar (Net)
- 800,00 €'ya kadar (Net)
- 1.000,00 €'ya kadar (Net)
- 1.000,00 €'dan fazla

5.1. Net Alış Değeri 250,00 Euro Ya Kadar Olan Duran Varlıklar

Alman vergi sisteminde net alış değeri 250,00 Euro ya kadar olan duran varlıklar amortisman ayrılmadan direkt gider olarak yazılır. Makalede muhasebe kayıtları Almanya'da genel olarak işletmelerde kullanılan SKR-4 ve SKR3 hesap planının ikisinin de numaraları verilecektir.

Örnek: İşletmeye 200 Euro +%19 KDV ye nakit olarak bir tablet satın aldı.

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4855	6260	Sofortabschreibungen GWG	200,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	38,00	
1000	1600	Kasse		238

	Soll	Haben
6260 Aktifleştirilmiş Küçük Varlıkların Amortismanı	200,00	
1406 Indirilecek KDV 19%	38,00	
1600 Kasa veya 1800 Banka		238,00

5.2. Net Alış Değeri 250,00 Eurodan Büyük Ve 800,00 Euro Ya Kadar Olan Duran Varlıklar

Alman vergi sisteminde 250,00 Eurodan büyük ve 800,00 Euro ya kadar olan duran varlıkların kayıtlarında 3 farklı yöntem önerilmiştir. İşletme bu yöntemlerden birini seçebilir (Karakaya,2022).

- Direkt gider olarak muhasebe kaydı yapılabilir.
- Sammelposten hesabına kaydedilebilir.
- Amortisman tablosuna (AfA-Tabelle) uygun amortisman hesabına kaydedilebilir.

5.2.1. Varlığın direkt gider hesabına aktarılması

İşletme 250,00 ile 800,00 Euro arasında satın aldığı duran varlığı isterse gider olarak gösterebilir. 250,00 Euro ya kadar olan alımlarda duran varlık direkt olarak gider hesabına kaydedilirken 250,00 ile 800,00 Euro arasındaki duran varlıkların muhasebe kaydı iki aşamalıdır. İlk kayıta tutar ilgili duran varlık hesabına kayıt yapılır. İkinci kayıta tutarın tamamı giderleştirilir.

Örnek: İşletme 400 Euro+%19KDV ye Büro mobilyası satın almıştır.

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
0480	0670	Geringwertiger Wirtschaftsgüter	400,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	76,00	
1200	1800	Bank		476,00

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4855	6260	Sofortabschreibung Geringwertiger Wirtschaftsgüter	400,00	
0480	0670	Geringwertiger Wirtschaftsgüter		400,00

	Soll	Haben
0670 Değeri Düşük Varlıklar	400,00	
1406 İndirilecek KDV 19%	76,00	
1800 Bank		476,00

	Soll	Haben
6260 Düşük Değerli Varlıkların Amortismanı	400,00	
0670 Değeri Düşük Varlıklar		400,00

5.2.2. Sammelposten hesabi ve kullanım şekli

Alman muhasebe sisteminde işletmelere kolaylık olması için geliştirilen bir yöntemdir. Alış değeri 250,00€ dan büyük ve 1.000,00€ dan küçük iktisadi kıymetler isteğe bağlı olarak bu hesaba kaydedilebilir. Burada kaydedilen varlıklar 5 yıl süre ile basit amortisman yöntemi (linear abschreibung)

ile giderleştirilebilir. AfA tablosunda ilgili varlık için belirtilen amortisman süresi dikkate alınmaz ve tüm iktisadi kıymetler 5 yıl içinde giderleştirilir (Karakaya,2022).

Bu hesaba kaydedilen varlıklar amortisman ayırma süresi dolmadan satılması veya herhangi bir nedenle dolayı kullanılmaz hale gelmesi durumunda bile kalan tutar direkt gider yazılamaz. Yasal süre boyunca amortisman ayırmaya devam edilir (Olfert,2020 : 226-227).

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
0485	0675	Sammelposten	400,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	76,00	
1200	1800	Bank		476,00

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4862	6264	Abschreibungen auf den Sammelposten Wirtschaftsgüter	6,65	
0485	0675	Sammelposten		6,65

	Soll	Haben
0675Sammelposten	400,00	
1406 İndirilecek KDV 19%	76,00	
1800 Banka		476,00
6264Toplu Ekonomik Mal Kaleminin Amortismanı	6,65	
0675Sammelposten		6,65

5.3. Net Alış Değeri 800,00 Eurodan Büyük Ve 1.000,00 Euro Ya Kadar Olan Duran Varlıklar

Alman vergi sistemi 1.000,00 €'ya kadar olan varlıkların direkt gider olarak yazılmasını kabul etmez. Bu tutarlar arasındaki varlıklar için işletmelere iki seçenek sunmuştur (Karakaya,2022).

- İşletme birinci seçenek olarak Sammelposten hesabını seçtiği takdirde varlığı 5 yıllık süre içinde yıllık %20 amortisman ayırarak giderleştirebilir.
- İşletme ikinci seçenek olarak AfA tablosundaki amortisman oranlarını dikkate alarak normal amortisman ayırmak yolu ile varlığı giderleştirir (Bornhofen-Bornhofen, 88-90:2013).

Sammelposten:

Örnek1: İşletme 950 Euro+%19 KDV ye büroda kullanılmak için bulaşık makinesi satın almıştır. AfA tablosunda bulaşık makinesinin ekonomik ömrü 7 yıldır. İşletme Sammelposten yöntemini uyguladığı takdirde AfA amortisman tablosundaki değeri dikkate almayacak ve ekonomik ömür standart olarak 5 yıl olarak alır ve buna göre muhasebe kayıtlarını düzenler.

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
0485	0675	Sammelposten	950,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	180,50	
1200	1800	Bank		1.130,50

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4862	6264	Abschreibungen auf den Sammelposten Wirtschaftsgüter	15,82	
0485	0675	Sammelposten		15,82

			Soll	Haben
0675	Sammelposten		950,00	
1406	İndirilecek KDV 19%		180,50	
		1800 Banka		1.130,50
6264	Toplu Ekonomik Mal Kaleminin Amortismanı		15,82	
		0675Sammelposten		15,82

Örnek2: Bir firm işletmesi 10 Ocak tarihinde 950 Euro+%19 KDV ye buzdolabı satın almıştır. AfA tablosuna göre ekonomik ömrü 10 yıldır. İşletme normal amortisman ayırarak muhasebe kayıtlarını yapmaktadır.

KR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
0430	0640	Ladeneinrichtung	950,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	180,50	
1200	1800	Bank		1.130,50

Aylık amortisman

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4830	6220	Abschreibungen auf den auf Sachanlagen	7,90	
0430	0640	Ladeneinrichtung		7,90

	Soll	Haben
0640 Mağaza Donanımı 1406 İndirilecek KDV 19%	900,00 171,00	
1600 Kasa veya 1800 Banka		1.071,00
6220 Maddi Duran Varlık Amortismanı 0640 Mağaza Donanımı	7,90	7,90

6. DURAN VARLIKLARIN SATIŞI

İşletmelerde duran varlığın satışı sonrasında satış karı veya zararı ortaya çıkar. Duran varlığın satışında o tarihe kadar ayrılan amortismanın dikkate alınması gerekir. Alman muhasebe sisteminde duran varlıkların alındığı ay tam olarak kabul edilip yıl sonuna kadar her ay amortisman ayrılır. Duran varlığın satıldığı yıl itibarıyla geçmiş aylardan da amortisman ayrıldığı unutulmamalı ve satışa ilişkin yapılan muhasebe kayıtlarında alındığı yıllara ait aylar ve satıldığı yıl için geçen aylara ait amortisman tutarları dikkate alınmalıdır (Olfert,2020 : 230-233).

Duran varlığın satışında iki farklı muhasebe kaydı yapılır. Birincisi duran varlığın satış kaydı, ikincisi duran varlığın işletmeden çıkarılması kaydıdır. Hesap planında Duran varlık satış geliri- Erlöse aus Anlagenverkäufen de iki farklı hesapta takip edilir.

Duran varlık kârlı satılmışsa elde edilen gelir

- 4845 (8820) Erlöse aus Verkäufen Anlagevermögen (bei Buchgewinn), voller Steuersatz

Duran varlık zararına satılmışsa elde edilen gelir

- 6885 (8801) Erlöse aus Verkäufen Sachanlagen (bei Buchverlust), voller Steuersatz

Satılan duran varlık hesabının kapatılması -kârlı satışta

- 4855 (2315) Anlagenabgänge Sachanlagen (Restbuchwert bei Buchgewinn)

Satılan duran varlık hesabının kapatılması -zararına satışta

- 4845 (2310) Anlagenabgänge Sachanlagen (Restbuchwert bei Buchverlust)

Örnek:

İşletme 90.000, Euro+%19 KDV ye 20..., ocak ayında bir kamyon satın almış ve 5. yılın sonunda kamyonu 70.000 Euro+%19 KDV ye satmıştır. Kamyonlar için belirlenmiş amortisman süresi 9 yıldır.

Yıllık amortisman tutarı: 10.000 €- aylık amortisman tutarı:833,3€ dur. Toplam ayrılan amortisman toplamı: 50.000 € dur. İşletme duran varlığın satışından kar elde etmiştir.

Duran varlığın alış ve amortisman kaydı

KR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
0350	0540	Lkw	90.000,00	
1576	1406	Vorsteuer 19%	17.100,00	
1200	1800	Bank		107.100,00
SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
4832	6222	Abschreibungen auf Kfz	50.000,00	
0350	0540	Lkw (5 yıllık ayrılan amortisman tutarının tamamı tek bir hesapta gösterilmiştir.)		50.000,00

	Soll	Haben
0540 Kamyonlar 1406 İndirilecek KDV 19%	90.000,00 17.100,00	
1200 Banka		107.100,00
6222 Motorlu Taşıtlar Amortismanı 0540 Kamyonlar (5 yıllık ayrılan amortisman tutarının tamamı tek bir hesapta gösterilmiştir.)	50.000,00	50.000,00

Duran varlığın satışında kâr ortaya çıkması

KR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
1200	1800	Bank	83.300,00	
8820	4845	Erlöse aus Verkäufen Sachanlagen (bei Buchgewinn), voller Steuersatz		70.000,00
1776	3806	Umsatzsteuer 19%		13.300,00

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
2315	4855	Anlagenabgänge Sachanlagen (Restbuchwert bei Buchgewinn)	40.000,00	
0350	0540	Lkw		40.000,00

Duran varlığın satışında zarar ortaya çıkması

KR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
1200	1800	Bank	XXXX,	
8801	6885	Erlöse aus Verkäufen Sachanlagen (bei Buchverlust), voller Steuersatz		XXX,
1776	3806	Umsatzsteuer 19%		X,

SKR3	SKR4	Konten	Soll	Haben
2310	4855	Anlagenabgänge Sachanlagen (Restbuchwert bei Buchverlust)	XX,	
0350	0540	Lkw		XX,

7. SONUÇ

Alman vergi sisteminde net alış değeri 250,00 Euro ya kadar olan duran varlıklar amortisman ayrılmadan doğrudan gider olarak yazılması öngörülmüştür. Bezer durum Türk vergi ve muhasebe sistemi içinde geçerlidir. Amortisman sınırı, her yıl VUK kapsamında KDV hariç tutarlar dikkate alınarak belirlenir. 2023 yılı için belirlenmiş olan amortisman alt sınırı 4.440 TL'dir. Alman muhasebe sisteminde 250,00 Eurodan büyük ve 800,00 Euro ya kadar olan duran varlıkların kayıtlarında ise işletme 3 farklı yöntemden birini tercih edebilir bunlar;

- Direkt gider olarak muhasebe kaydı yapılabilir.
- Sammelposten hesabına kaydedilebilir.
- Amortisman tablosuna (AfA-Tabelle) uygun amortisman ayrılarak giderleştirilebilir.

1.000,00 €'ya kadar olan varlıklarda ise direkt gider olarak yazılmasını kabul etmez. Bu tutarlar arasındaki varlıklar için işletmelere iki seçenek sunmuştur.

- İşletme Sammelposten hesabını seçtiği takdirde duran varlığı 5 yıllık süre içinde yıllık %20 amortisman ayrılarak giderleştirilebilir.
- İşletme isterse AfA tablosundaki amortisman oranlarını dikkate alarak normal amortisman ayırmak yolu ile varlığı giderleştirir.

Alman muhasebe sisteminde duran varlığın amortismanı için ayrı bir hesap açılmaz amortisman tutarı direkt duran varlık hesabından düşülür. Bilindiği üzere Türkiye de ise endirekt yöntem kullanıldığı için duran varlık amortismanı tek düzen hesap planında (-) 257 Birikmiş Amortismanlar hesabında takip edilir ve bilançoda aktif düzenleyici pasif hesap olarak yer alır.

Alman muhasebe sisteminde zorunlu olmamakla birlikte uygulamada duran varlıklar amortisman süresinin sonunda 1 Euro iz bedeli- Erinnerungswert ile takip edilmektedir. Duran varlığın ilk alındığı ay (gün dikkate alınmaz) dikkate alınarak o yıl için kalan aylar üzerinden amortisman ayrılmaktadır. Alman muhasebe sisteminde amortisman hesaplamaları ve muhasebe kayıtları aylık yapılır. Her ayın sonunda belirlenen oranlarda duran varlığın değeri gider hesabına aktarılır. Duran varlığın satışında ya da herhangi bir şekilde kaydının silinmesi durumunda satışı yapılan ay için amortisman ayrılmaz.

Alman muhasebe sisteminde Türk muhasebe sisteminden farklı olarak duran varlıkların amortismanında bazı durumlarda Sammelposten hesabı kullanılmaktadır. Buraya kaydedilen varlıklar 5

yıllık süre ile basit amortisman yöntemi (linear abschreibung) ile giderleştirilir. AfA tablosunda ilgili varlık için belirtilen amortisman süresi dikkate alınmaz. Bu hesaba kaydedilen varlıklar amortisman ayırma süresi dolmadan satılması veya herhangi bir nedenle dolayı kullanılmaz hale gelmesi durumunda bile kalan tutar direkt gider yazılamaz. Yasal süre boyunca amortisman ayrılmaya devam edilir.

Beyan ve Açıklama / Disclosure Statement

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The author has no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Funding

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

No funding to declare for this study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı / Author Contribution Statement

Çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından yürütülmüştür.

All stages of the study were conducted by the author.

Etik Kurul İzni / Ethics Board Approval

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

This study does not require ethics board approval.

Bu Makaleye Atıf Vermek İçin / To Cite This Article: Güngörmüş, A. H. (2024). Alman vergi ve muhasebe sisteminde duran varlıkların amortismanı ve muhasebe kayıtları. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 7(2), 53-65. <https://doi.org/10.52059/idaacmmd.1348796>

KAYNAKÇA

Bornhofen, M. ve Bornhofen, M.C. (2013). *Buchführung 1 DATEV-Kontenrahmen*, Springer Fachmedien Wiesbaden.

Gria, ve M-Krauleidis, R. (2020). *Rechnungswesen*, WILEY-VCH Verlag GmbH & CoKGaA weinheim

Mumm, M. (2020). *Einführung in das Betriebliche Rechnungswesen*, Springer Gabler Wiesbaden GmbH.

Nickenig, K. ve Carsten, W. (2014). *Angewandtes Rechnungswesen*, Springer Fachmedien Wiesbaden.

Nickening, K. (2018). *Buchführung: Schneller Einstieg in die Grundlagen*, Springer Gabler Wiesbaden GmbH.

Olferd, K. (2013). *Kompakt-Training Praktische Betriebswirtschaft Buchführung I-Grundlagen*, NWB Verlag GmbH & Co.KG, Herne.

Olferd, K. (2020). *Zchenderlein Buchführung 1 -Grundlagen*, NWB Verlag GmbH & CoKG

Karakaya, A. (2022). *Alman Muhasebe Sisteminde Demirbaşların Amortismanı*, Muhasebe Notları.

Reichhardt, M. (2013). *Grundlagen Der Doppelten Buchführung 2. Aufgabe*, Springer Gabler Wiesbaden GmbH.

Wöltje, J. (2015). *Buchführung Schritt Für Schritt Arbeitsbuch*, UVK Verlagsgesellschaft GmbH.

<https://www.weclapp.com/de/lexikon/abschreibung/>

<https://www.lexfree.de/beitrag/abschreibung>

https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Steuern/Weitere_Steuern/Betriebspruefung/AfA-Tabellen/Ergaenzende-AfA-Tabellen/AfA-Tabelle_AV.pdf?__blob=publicationFile&v=3

https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Steuern/Weitere_Steuern/Betriebspruefung/AfA-Tabellen/Ergaenzende-AfA-Tabellen/AfA-Tabelle_AV.html